

Ett värdigt liv och en meningsfull tillvaro för alla äldre

Kommunfullmäktiges beredning för
framtidens äldreomsorg

RAPPORT

**FALKÖPINGS
KOMMUN**

Innehåll

Inledningsord.....	3
Bakgrund	4
Beredningens uppdrag och sammansättning	4
Bakgrunden till uppdraget	5
Nulägesbeskrivning – Falköpings kommun	5
Beskrivning av beredningens arbete.....	7
Intern informationsinhämtning.....	8
Deloittes genomlysningar av äldreomsorgen	11
Utredning om tillitsbaserad styrning i hemtjänsten.....	11
Genomlysning av äldreomsorgen i Falköpings kommun.....	12
Framtidens äldreomsorg - genomförda dialoger	14
Rapport om mellanboendeform och sociala aktiviteter.....	15
Beredningens slutsatser	16
Ett värdigt liv och en meningsfull tillvaro - Övergripande vision, inriktning och värdegrund	17
Vision	17
Inriktning	18
Värdegrund för äldreomsorgen i Falköpings kommun	18
Hemtjänsten i Falköpings kommun – Utveckling mot en mer tillitsbaserad styrmodell	20
Särskilda boenden i förändring – Anpassning efter framtidens behov.....	23
Självständighet och gemenskap – Utveckling av seniorlägenheter.....	29
Välfärdsteknik – För ökad trygghet och självständighet.....	31
Hälsofrämjande och förebyggande insatser - För ökad självständighet och livskvalitet	33
En attraktiv arbetsgivare – Nyckeln för äldreomsorgens kompetensförsörjning	36
Stöd till anhöriga – en viktig del av äldreomsorgen.....	40
En åldrande LSS-grupp – en ny form av framtida behov inom äldreomsorgen	44
Beredningens förslag till beslut	46

Inledningsord

En av vår tids viktigaste frågor är att forma framtidens äldreomsorg. Den är utmanande samtidig som den är en möjlighet.

I Falköpings kommun har vi valt att möta denna framtidsfråga på ett nytt sätt: i en av kommunfullmäktige inrättad beredning. Genom ett brett politiskt arbete, fördjupade dialoger med olika grupper och ett målmedvetet sökande efter hållbara lösningar har vi prövat ett nytt arbetssätt.

Beredningen för framtidens äldreomsorg har bestått av två representanter från varje parti i kommunfullmäktige och arbetet har präglats av ett starkt gemensamt engagemang, respektfulla samtal och en genuin vilja att hitta vägar framåt – tillsammans.

I en tid där demografiska förändringar ställer nya krav på både arbetssätt och resurser, har vi valt att arbeta proaktivt. Under beredningens arbete har vi tagit del av expertkunskap, lyssnat till brukare och medarbetare, hämtat inspiration från andra kommuner och genomfört egna fördjupningar inom viktiga utvecklingsområden. Vårt uppdrag har inte bara varit att se till hur äldreomsorgen fungerar idag, utan att tänka nytt, långsiktigt och värdebaserat för framtiden.

Slutsatserna visar tydligt att framtidens äldreomsorg behöver byggas kring tillit, flexibilitet, teknikens möjligheter och en stark gemenskap. Den ska skapa förutsättningar för självständighet i det egna hemmet, erbjuda trygga och ändamålsenliga boendeformer samt ge utrymme för meningsfulla sociala sammanhang. Framför allt ska den utgå från varje individs behov där varje äldre, så långt det är möjligt, själv får bestämma och påverka sin vardag, sin omsorg och sitt liv. Det handlar om att se människan bakom behoven, och om att skapa en omsorg där värdighet, inflytande och delaktighet är självklara delar av helheten. För att nå dit krävs både nytänkande och ett fortsatt gemensamt ansvarstagande.

Med denna rapport vill beredningen bidra till en konkret och framåtsyftande vägledning i det fortsatta arbetet. Vår ambition är att ge framtidens äldreomsorg de bästa möjliga förutsättningarna – för att varje äldre i Falköpings kommun ska få leva ett värdigt liv och ha en meningsfull tillvaro.

Adam Johansson
Ordförande

Ingvor Bergman
Vice ordförande

Bakgrund

Beredningens uppdrag och sammansättning

Den 30 januari 2023, § 23, inrättade kommunfullmäktige en beredning för framtidens äldreomsorg i Falköpings kommun.

Beredningens uppdrag har varit att utreda och lämna förslag på en ändamålsenlig framtida äldreomsorg i Falköpings kommun där hänsyn tas till omvärldsförändringar, förändrade krav och utmaningar som kommunen står inför. Uppdraget har inneburit att utreda hur den framtida organiseringen av och inriktningen för kommunens äldreomsorg ska se ut. Som grund för beredningens arbete har en extern aktör anlåtats för att genomföra en utredning och genomlysning av äldreomsorgen.

Av uppdraget har framgått att arbetet ska ske i nära samverkan med brukare, anhöriga, medarbetare, chefer, fackliga organisationer och pensionärsorganisationer. Syftet är att beredningens förslag därefter ska ligga till grund för ett beslut om en ny organisering av äldreomsorgen som är robust och hållbar inför framtiden. Beredningen har fungerat som en fullmäktigeberedning enligt kommunallagen med uppgift att bereda ärenden som ska beslutas av kommunfullmäktige. För att möjliggöra en bred representation och en god förankring har samtliga partier representerade i kommunfullmäktige getts plats i beredningen, genom en ordinarie och en ersättare. Ordförande i beredningen har varit kommunstyrelsens ordförande.

Ledamöter

Adam Johansson, ordförande (M)

Suzanne Åkerlund (L) t.o.m. 2024-02-13, Dag Högrell fr.o.m. 2024-02-13

Ingvor Bergman, vice ordförande (S)

Roland Wanner (MP)

Susanne Carlsson (SD)

Karola Svensson (C)

Ulrika Davidsson Strängby (KD)

Iowan Hedendahl (V)

Ersättare

Pema Malmgren (M)

Dag Högrell (L) t.o.m. 2024-02-12, Lennart Falegård fr.om. 2024-04-09

Maria Henriksson (S)

Sofia Hendén Larsson (MP)

Marita Ljus (SD)

Anna Nyberg (C)

Sam Jubrant (KD)

Tove Blomberg (V)

Bakgrunden till uppdraget

Vi lever i en tid där fler än någonsin får möjlighet att leva längre och friskare liv. Det är en glädjande utveckling som samtidigt skapar nya önskemål och krav på kommunens äldreomsorg. Att människor lever längre innebär att fler kan fortsätta vara aktiva, självständiga och delaktiga i samhället långt upp i åldrarna samtidigt som det innebär att äldreomsorgen behöver anpassas till en ny verklighet.

De kommande tio åren förväntas andelen äldre över 80 år öka kraftigt. Det är en tydlig signal om att äldreomsorgen blir en ännu viktigare del av välfärden framåt. Samtidigt ställer det krav på oss att hitta nya arbetssätt, locka fler till yrken inom vård och omsorg och använda digitaliseringens möjligheter för att skapa trygghet, kvalitet och arbetsglädje.

I Falköpings kommun finns redan en äldreomsorg av hög kvalitet, som bygger på en balans mellan individens behov och lagstiftningens krav. Den ska också i framtiden vara ett stöd när den egna kraften inte räcker till, men på ett sätt som stärker självständighet och livskvalitet så långt det är möjligt.

Vi vill se utvecklingen som en möjlighet. Genom långsiktiga och genomtänkta satsningar kan vi fortsätta bygga en äldreomsorg där trygghet, gemenskap och värdighet står i centrum. Det kräver medvetet utvecklingsarbete, nya lösningar och en organisation som är rustad för framtiden. Vår ambition är därför att beredningens arbete och förslag ska skapa hållbara förutsättningar under lång tid framöver, så att fler kan leva ett gott liv hela livet i Falköpings kommun.

Nulägesbeskrivning – Falköpings kommun

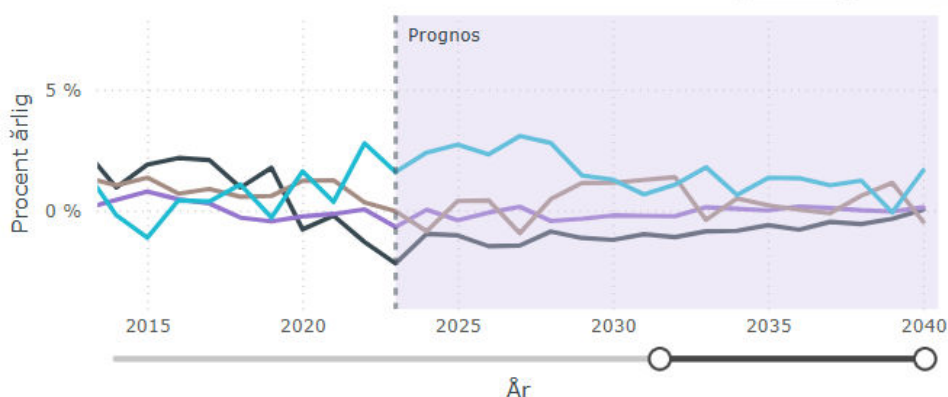
Befolkningsprognos 2024 - 2040

Årlig förändring i procent för Skaraborg - Falköping

Åldersgrupper ● 0-19 år ● 20-64 år ● 65-79 år ● 80+

Antal

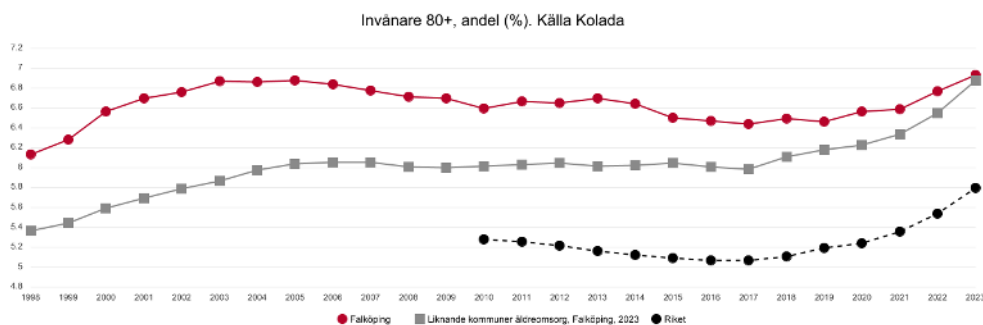
Procent

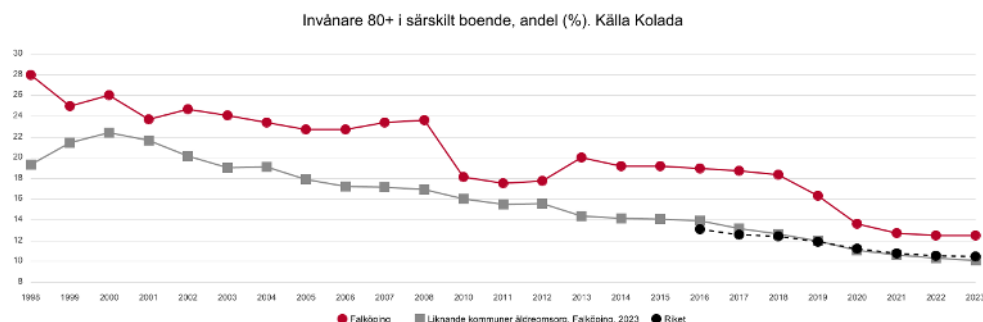
I befolkningsprognosen för perioden 2024 till 2040 beräknas allt fler bli över 80 år. Anledningen till att åldersgruppen 80 år och äldre ökar beror bl.a. på de stora barnkullarna under 1940-talet. Behoven hos den äldre befolkningen har förändrats över tid. Medellivslängden har ökat och det är

fortfarande hälsosamma år som läggs till livet. Den medicintekniska utvecklingen gör att många lever längre både med och utan sjukdom vilket gör att behovet av vård och omsorg flyttats uppåt i åldrarna.

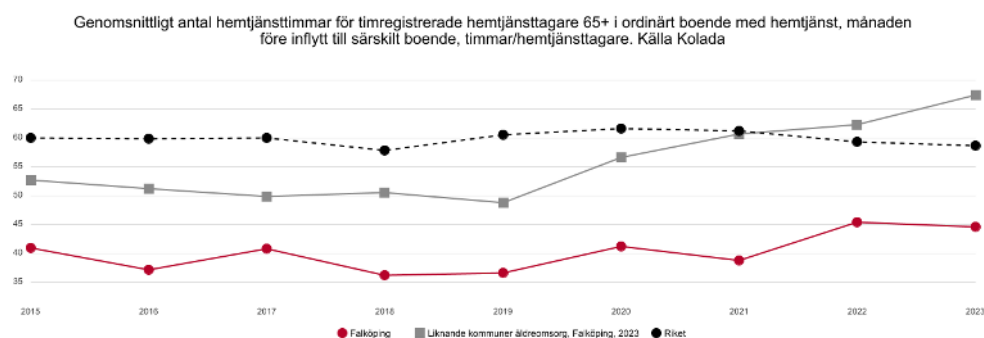
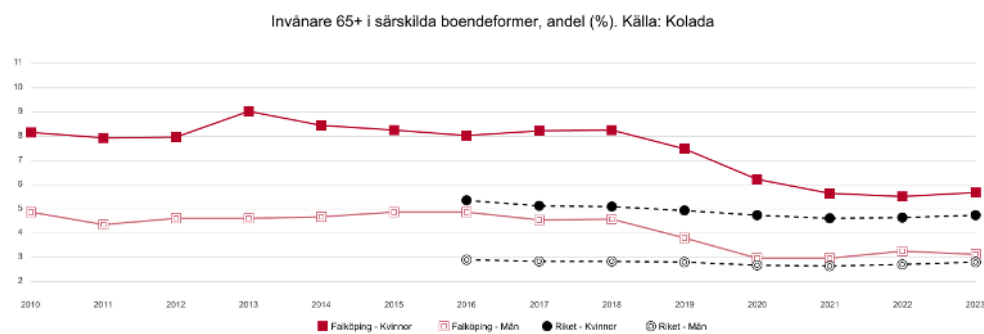
Enligt RKA (Rådet för kommunala analyser) har andelen äldre som har hemtjänst eller som bor i särskilt boende sedan flera år tillbaka minskat nationellt. Minskningen ser olika ut i olika kommuner. RKA skriver i sin rapport "Effektivitet i äldreomsorgen", att om de äldres behov ligger kvar på dagens nivå kommer volymökningarna att närma sig 40 procent. Men om volymminskningen fortsätter som den gjort och hälsofrämjande arbetssätt kombineras med införande av ny teknik kan utvecklingen se annorlunda ut. Då skulle antalet som behöver hemtjänst eller särskilt boende inte vara särskilt mycket större om tio år än vad den är idag.

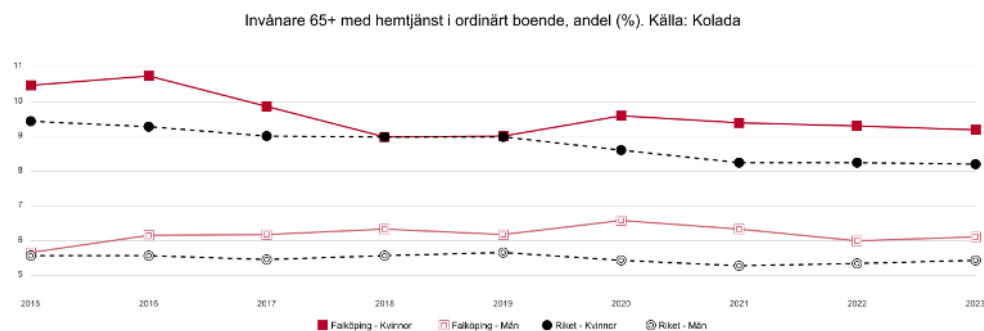
Andelen 80 år och äldre i kommuner har under en lång tid legat högre än liknande kommuner och riket i snitt. Andelen har jämnat ut sig i förhållande till liknande kommuner men skiljer sig åt vid jämförelse med riket vilket innebär att Falköping har en större andel äldre i befolkningen.

Falköping har en större andel äldre 80+ boende på särskilt boende i förhållande till liknande kommuner. För att ligga i nivå med riket finns incitament om att minska antalet boendeplatser ytterligare.

Antal hemtjänsttimmar i snitt per månaden innan flytt till särskilt boende ligger lägre i förhållande till liknande kommuner och riket vilket talar för att Falköping är mer generös i sina bedömningar till vem som beviljas särskilt boende med stöd och tillsyn dygnet runt.

Beskrivning av beredningens arbete

Beredningen har i sin omvärldsbevakning tagit del av information och material från ett flertal aktörer, både internt inom kommunen, från andra kommuner och från andra aktörer.

- Information från socialförvaltningen kring historia, nuläge och verksamheten idag
- Information om digitalisering och välfärdsteknik från Kalmar kommun

- Information om framtidens äldreomsorg och välfärdsteknik från Sveriges kommuner och regioner (SKR)
- Information om hemtjänsten i Karlstad kommun
- Information om trygghets- och seniorboenden i Skara kommun
- Samtal och återredovisning kopplat till dialoger med olika grupper i Falköpings kommun
- Information om pilotprojekt i hemtjänsten i Falköpings kommun
- Information om brukarundersökning för hemtjänst och särskilt boende i Falköpings kommun
- Information, samtal och rapportering utifrån Deloittes utredningar
- Besök på Skaraborgs hälsoteknikcenter på Högskolan i Skövde
- Information från Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) om rapporten effektivitet i äldreomsorgen
- Information om erfarenheter från Lidköping kommuns utvecklingsresa inom äldreomsorgen
- Dialogträff med fackförbundet Kommunal

Intern informationsinhämtning

Under arbetet har beredningen tagit del av information från socialförvaltningen, bland annat om äldreomsorgens historik, utveckling runt biståndsbedömning och hemtjänst, information om pilotprojekt inom hemtjänsten och information om brukarundersökning för hemtjänst och särskilt boende. Ett arbete har också genomförts med dialoger kopplat till olika grupper där redovisning och återkoppling har getts till beredningen.

Äldreomsorgens utveckling och organisation

Äldreomsorgen i Sverige har utvecklats från att vara en del av fattigvården till att bli en modern och behovsstyrd verksamhet. Kommunerna fick ansvar för ålderdomshem genom 1918 års fattigvårdslag, och den moderna äldreomsorgen startade på 1950-talet med införandet av hemtjänst. Socialtjänstlagen 1982 garanterade bistånd för äldre med behov, och Ädelreformen 1992 gav kommunerna ett samlat ansvar för äldreomsorgen.

Biståndsenheten och hemtjänst i Falköping

Biståndsenheten utreder och fattar beslut om insatser som hemtjänst, trygghetslarm, matdistribution, korttidsvård, dagverksamhet och särskilt boende. Behov, inte ålder, styr rätten till bistånd inom äldreomsorg och individens vilja är central. Dagens biståndsbedömning utgår från modellen IBIC (individens behov i centrum) där fokus ska ligga på individens specifika behov snarare än standardiserade insatser. Hemtjänsten utför insatser i form av personlig vård, service, medicinhantering och dagliga aktiviteter. En ny grupp för städning och inköp infördes år 2023, med syfte att ge bättre kontinuitet för brukarna. Utmaningar inom hemtjänsten inkluderar personalrekrytering. Falköpings kommun har valt att tillämpa Lagen om valfritetssystem (LOV) vilket innebär att både den kommunala

och privata verksamheten bedrivs med stöd av förfrågningsunderlag och avtal. Det medför att verksamhetens styrning och inriktning bara kan ändras genom att de styrdokument som ligger till grund för systemet ändras.

Äldreboenden och framtida behov

Äldreboendena i Falköping står inför utmaningar som rekrytering av personal med rätt kompetens och körkortskrav. Flera äldreboende ligger utanför tätorten och kräver att personal har tillgång till bil och körkort vilket försvårar rekryteringen. Framtida behov pekar på en ökning av personer med demenssjukdom, vilket ställer krav på mindre antal platser per avdelning (max 10 enligt Socialstyrelsens rekommendationer). Flera av kommunens boenden är byggda på 1950–70-talet och ger inte möjlighet till den överblick som krävs för att kunna ge en trygg, säker vård och omsorg. Ytterligare utmaningar är att kommunen bedriver äldreboende i förhyrda fastigheter vilket kan försvåra förändringar och behov av installation av till exempel sprinklers.

Digitalisering och välfärdsteknik

Teknik, digitalisering, automatisering och artificiell intelligens kan erbjuda innovativa lösningar som bidrar till att säkra välfärdens kompetensförsörjning. Falköpings kommun använder olika typer av välfärdsteknik, såsom läkemedelsrobotar, digitala signeringsverktyg och robotdjur. Projekt pågår för att införa elektroniska lås och temperatursensorer i läkemedelsrum. Vissa tekniska lösningar, såsom trygghetskameror och värmesensorer, har dock inte fungerat som förväntat. Fokus ligger på att ta fram nyttokalkyler för att säkerställa effektiv användning av ny teknik.

Pilotprojekt och brukarundersökningar

Ett pilotprojekt i hemtjänsten har testat att arbeta utan s.k. minutstyrning, vilket syftar till att förbättra arbetsmiljön och kvaliteten på vården. Brukarundersökningar visar på förbättringspotential inom äldreboendens inne- och utemiljöer samt aktivitetsutbud.

Fastighetsfrågor och brandskydd

Kommunen ser över sitt fastighetsbestånd för att minska kostnader genom att flytta verksamheten från hyrda till kommunägda fastigheter. Brandskyddsåtgärder diskuteras, och prioriteringar görs för att uppfylla kommande lagkrav.

Extern informationsinhämtning

Beredningen har under sitt arbete genomfört omvärldsspaningar inom olika områden genom att bjuda in föredraganden från andra kommuner gällande digitaliseringsarbete och välfärdsteknik, hemtjänst, trygghets- och seniorboenden, representanter från Sveriges kommuner och Regioner (SKR), Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) och från

hälsoteknikcentrum på Högskolan i Skövde. Beredningen har även genomfört ett studiebesök på Hälsoteknikcentrum.

Digitalisering inom äldreomsorgen

I Kalmar kommun har man erfarenhet av hur välfärdsteknik, såsom trygghetslarm, kameratillsyn och robotar, kan frigöra tid för personal och hjälpa äldre att leva självständiga liv. Utmaningar inkluderar teknikens snabba utveckling i förhållande till juridiska ramar samt behovet av kunskap för implementering och uppföljning.

Genom SKR kan kommuner få stöd för att planera, införa och utvärdera välfärdsteknik. Kramfors kommun är ett exempel som SKR lyfter fram som exempel på framgångsrik implementering av läkemedelsautomater.

Äldreomsorgens omställning

SKR belyser behovet av att anpassa äldreomsorgen till en åldrande befolkning med färre arbetsföra. Rapporten "Leva livet ut!" ger vägledning i denna omställning. I rapporten lyfts sex utvecklingsområden där både kommuner och regioner, var och en men också tillsammans, kan göra förändringar för att klara hälsa, vård och omsorg till en åldrande befolkning.

Nya arbetssätt och boendeformer

Karlstads kommun genomför ett pilotprojekt inom hemtjänsten med ett personcentrerat arbetssätt där uppgifter renodlas i team och välfärdsteknik används där det är möjligt.

Skara kommun erbjuder trygghets- och seniorboenden, där funktionellt utformade bostäder erbjuds utan vård- eller serviceinsatser. Sökanden måste själva kontakta fastighetsägare för plats.

Effektivitet och framtida utmaningar

RKA har tagit fram rapporten "Effektivitet i äldreomsorgen". Syftet med rapporten och de nyckeltal den baseras på är att ge underlag till diskussioner och effektivitetsutveckling och att bidra med faktaunderlag till de prioriteringar och beslut som behöver tas lokalt.

På högskolan i Skövde genomförs forskningsprojektet "Mobil närvård". Det innebär bland annat fast läkarkontakt, hembesök och medicinsk vårdplan. Vidare bedrivs studier gällande utmaningar i vård och omsorg. Ökande andel äldre personer, färre arbetsföra och fler i behov av vård och omsorg leder till utmaningar i framtiden. Antalet äldre personer med multipla hälsoproblem ökar. Den ofrivilliga ensamheten leder till negativa hälsoaspekter. I takt med att digitalisering av teknik utvecklas måste det digitala utanförskapet beaktas hos de äldre.

Lidköpings äldreomsorgsplan

I Lidköpings kommun har arbete genomförts med framtagande av en

äldreomsorgsplan, där samarbeten med 28 föreningar och 100 volontärer skapade mötesplatser för äldre.

Deloittes genomlysningar av äldreomsorgen

Beredningens uppdrag har omfattat att anlita en extern aktör för att genomföra en utredning och genomlysning av äldreomsorgen. I uppdraget framgick att utredningen skulle innefatta en beskrivning av den nuvarande organisationen, en analys av organisationens styrkor och utmaningar samt förslag till nya sätt att organisera och bedriva verksamheten på ett effektivt sätt som ger hög kvalitet för brukarna.

För att genomföra uppdraget upphandlades konsultföretaget Deloitte AB. Deloitte fick även uppdraget att genomlys styrmodellen för hemtjänsten och lämna förslag på en förnyad styrmodell med utgångspunkt i tillitsbaserad styrning och ledning, vilket genomfördes som en första del.

Utredning om tillitsbaserad styrning i hemtjänsten

Bakgrund

Utredningen om tillitsbaserad styrning i hemtjänsten syftar till att skapa en effektiv och hälsosam arbetsmodell som grundas på tillit. Genom denna styrningsmodell är målsättningen att förbättra organisationens arbetsprocesser och samtidigt säkerställa en hög kvalitet för brukarna.

Den nuvarande situationen i Falköping visar att kommunen har en låg tröskel för att bevilja hemtjänst och särskilt boende jämfört med andra kommuner. Dessutom har brukarna i Falköping färre hemtjänsttimmar än genomsnittet nationellt innan de flyttar till särskilt boende.

Det har funnits kritik mot den så kallade "minutstyrningen" inom hemtjänsten, även om vissa undersköterskor ser fördelar med tydliga scheman. Samtidigt anser flertalet undersköterskor att de har inflytande och kan påverka den tid som krävs för olika insatser. De upplever sitt arbete som stimulerande och känner tillit från arbetsledare och enhetschefer. Sammantaget fungerar styrningen inom hemtjänsten på ett tillfredsställande sätt.

Tillitsbaserad styrmodell

Den tillitsbaserade styrningsmodellen bygger på principer som tillit, brukarfokus, öppenhet, delegering, stöd, samverkan och kunskap. Det är dock viktigt att balansen mellan tillit och kontroll upprätthålls genom uppföljning och mätning av kvalitet, arbetsmiljö och ekonomiskt utfall.

Kvalitet och effektivitet

När det gäller effektivitet och kvalitet tillhör Falköping kategorin "Låg kostnad - Hög kvalitet" enligt nationella jämförelser. Brukarnöjdheten är hög med 90 procent i kommunal regi och 88 procent i privat regi, vilket är högre än rikssnittet på 86 procent.

Förslag och rekommendationer

Deloitte:s rapport presenterar flera förslag och rekommendationer för en ny modell av tillitsbaserad styrning. Bland annat föreslås att exakta tidsangivelser för insatser ersätts med beslut baserade på faktiska behov och insatser. Arbetslagen bör få större frihet att själva styra insatser utifrån brukarnas behov, och organisationen bör anpassas till mindre enheter med närmare kontakt med brukarna.

För att öka flexibiliteten och brukarfokuset föreslås att brukarna ska ha ökat inflytande över när och hur insatser utförs. Det är också viktigt att identifiera vilka insatser som kan planeras respektive hållas flexibla samt att införa kontinuitet i arbetslagen och öka kunskapen om brukarna.

Riskhantering och utbildning är avgörande faktorer i den föreslagna modellen. Organisationen behöver förberedas genom ledarskapsutbildning, vidareutbildning av personal och tydliga riktlinjer. Förändringar måste implementeras utan att försämra kostnadseffektivitet eller kvalitet. Före en implementering bör risker, fördelar och nackdelar noggrant analyseras för att undvika negativa konsekvenser för kostnadseffektivitet, brukarkvalitet och arbetsmiljö.

Stegen mot förändring innebär att undersöka möjligheten att kombinera det nuvarande systemet med en mer flexibel, behovsbaserad modell. Det är viktigt att ta hänsyn till konkurrensneutralitet och behovet av detaljerade beslut enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV).

Sammanfattning

Sammanfattningsvis föreslås en gradvis övergång till en mer tillitsbaserad styrning i hemtjänsten med fokus på brukarnas behov och arbetslagens självständighet. Målet är att förbättra kvaliteten för brukarna, arbetsmiljön för personalen och verksamhetens effektivitet. Innan eventuella förändringar genomförs måste riskerna noggrant vägas och hänsyn tas till beställar-utförarmodellen med beaktande av konkurrensneutralitet. Rapporten presenterar en översiktlig modell där en eventuell förändring kräver ett lokalt anpassat arbete utifrån de egna förutsättningarna.

Genomlysning av äldreomsorgen i Falköpings kommun

Bakgrund

Genomlysningen av äldreomsorgen i Falköpings kommun har som syfte att skapa en effektiv och hälsosam planering av äldreomsorgen, inklusive en tillitsbaserad styrmodell. Dessutom strävar utredningen efter att identifiera förbättringsområden och ge förslag för att höja kvaliteten och effektiviteten inom äldreomsorgen.

Antalet äldre i åldersgruppen 80+ förväntas öka med 30 procent till år 2030 och med 50 procent till år 2043. Falköping har en högre andel äldre med insatser inom hemtjänst och särskilt boende jämfört med riksgenomsnittet, vilket indikerar en låg tröskel till äldreomsorgen. Medelåldern i särskilt boende är högre än genomsnittet, och den genomsnittliga tiden för hemtjänst innan inflyttning i särskilt boende har ökat. Användningen av digital teknik och nya boendeformer, såsom trygghetsboenden, ses som centrala utvecklingsområden.

Optimering av nämndens resurser

För att effektivisera och optimera resurserna föreslås en bättre balans mellan särskilt boende och hemtjänst, där hemtjänsten föreslås få ett större fokus. Införandet av trygghetsboenden och biståndsbedömda trygghetsboenden kan fungera som ett mellanalternativ. Planering och bemanning i särskilt boende bör förbättras utifrån vårdtyngd.

Insatser för att höja kvaliteten

Kvalitetshöjande insatser innefattar att stärka arbetet med sociala aktiviteter och individanpassning, särskilt inom särskilt boende. Kompetensutvecklingen inom äldreomsorgen bör också ökas för att möta brukarnas behov.

Digitalisering föreslås som ett viktigt verktyg för att utöka användningen av tekniska hjälpmedel, såsom läkemedelsrobotar och tillsynskameror, vilket kan bidra till att minska administrativ tid och öka kvaliteten.

Ekonomiska åtgärder

Ekonomiska åtgärder omfattar en översyn av kostnader och intäktsredovisning för äldreomsorgen, inklusive avgiftsintäkter och effektivisering av lokalkostnader. Kommunen bör undersöka möjligheten att subventionera och attrahera investeringar för trygghetsboenden.

Prioritering av äldreboendeplatser

För framtiden rekommenderas en strategi som prioriterar demensboenden för att möta de ökande behoven samt anpassning av riktlinjer för biståndsbedömning för att styra resurser till de med störst behov.

Utredningen lyfter fram att framtidens äldreomsorg kräver en kombination av digitalisering, strukturella förändringar och ökad flexibilitet i boendeformerna. De föreslagna åtgärderna har potential att förbättra både kvalitet och kostnadseffektivitet.

Trygghetsboenden

Trygghetsboenden ses som en central strategi för att möta framtidens behov inom äldreomsorgen. Dessa boenden fungerar som ett mellanalternativ mellan ordinärt boende och särskilt boende och är anpassade för ökad

trygghet och gemenskap, utan att inkludera vård- eller omsorgsinsatser. Fokus ligger på att bryta isolering och erbjuda sociala aktiviteter och stöd.

I dagsläget saknar Falköping trygghetsboenden, vilket framhålls som ett viktigt utvecklingsområde. Erfarenheter från andra kommuner visar att trygghetsboenden kan fungera som livslånga boenden som erbjuder autonomi, gemenskap och aktiviteter. De kan också bidra till att minska trycket på särskilt boende, särskilt för personer utan omfattande vårdbehov.

Det rekommenderas att kommunen etablerar både vanliga och biståndsbedömda trygghetsboenden. Genom biståndsbedömda boenden kan kommunen styra tillgången baserat på behov. Fokus bör ligga på att utforma boenden med gemensamma utrymmen, sociala aktiviteter och eventuella kommunala subventioner.

Ekonomiska strategier för trygghetsboenden kan inkludera subventioner för fastighetsägare och byggherrar, samt sökande av investeringsstöd från Boverket för att stimulera byggandet.

Sociala och psykologiska fördelar med trygghetsboenden inkluderar minskad isolering, ökad trygghet och bättre livskvalitet för äldre. Dessa boenden kan vara en strategisk del av en bredare strukturreform inom äldreomsorgen, där de kompletterar hemtjänst och särskilt boende.

Framtidens äldreomsorg - genomförda dialoger

Beredningen gav under hösten 2023 uppdraget till förvaltningen att genomföra intervjuer med olika målgrupper för att ge en bild av vad grupperna anser vara viktigt och prioriterat i framtidens äldreomsorg. Utgångspunkt för frågan om framtidens äldreomsorg är den demografiska utmaningen, vilket innebär att invånare i Sverige blir allt äldre, samtidigt som färre människor i arbetsför ålder, genom skattemedel och arbetskraft, ska försörja de delar av populationen som är inom välfärden. Främst gäller detta skola och omsorg. Det är en ekvation som betyder att färre människor ska ta hand om fler människor och om kvaliteten inte ska sänkas inom skola och omsorg måste innovation och effektivitet öka.

Uppdraget var att genom dialoger med olika grupper ställa frågan om framtidens äldreomsorg. Grupperna som definierades var brukare, anhöriga, medarbetare, chefer, fackliga organisationer, och pensionärsorganisationer. Utifrån de svar som lämnats på frågan vad som är viktigt i framtidens äldreomsorg utkristalliserades förslag på fortsatta områden att utreda.

- Serviceboende/Trygghetsboende/Mellanform
Utredning av vad det egentliga behovet är.

- Sociala aktiviteter
Fortsatt arbete kring hur sociala aktiviteter kan utvecklas vidare med civila samhället.
- Långsiktig plan som beskriver var äldreboenden är placerade i kommunen samt hur stora de är
En process som med fördel kan genomföras medskapande med invånare i mindre tätorter.
- Personalens status och meningsfullhet
Ett långsiktigt arbete för att utveckla och sprida berättelsen om äldreomsorgens arbete som meningsfullt utanför socialförvaltningen.

Rapport om mellanboendeform och sociala aktiviteter

Beredningen gav i september 2024 förvaltningen i uppdrag att ge en fördjupad rapport om mellanboendeformen och sociala aktiviteter kopplade till framtidens äldreomsorg i Falköpings kommun. Syftet med rapporten är att beskriva och utvärdera dessa boendeformer samt kartlägga det nuvarande utbudet av sociala aktiviteter och framtida behov i Falköping.

Mellanboendeformer

Definitioner och nuvarande utbud

Mellanboendeformer är en boendeform för äldre som varken är särskilt boende (SÄBO) eller eget boende med hemtjänst. Dessa inkluderar:

- Trygghetsboende: Ett seniorboende där sociala aktiviteter organiseras.
- Seniorboende: Bostäder för äldre med anpassade funktioner men utan organiserade aktiviteter.

I Falköpings kommun finns seniorboenden på flera platser, både i kommunal och privat regi, men inga trygghetsboende.

Behov och efterfrågan

- Många äldre efterfrågar trygghetsboenden som erbjuder gemenskap och organiserade aktiviteter.
- Kommunala bostadsbolaget ser dock inga behov av trygghetsboenden eftersom de kan bli dyra och riskerar att skapa ålderssegregerade bostäder.
- Erfarenheter från andra kommuner, som Skara och Lidköping, visar att trygghetsboenden är populära men inte alltid ekonomiskt hållbara.

Slutsats och rekommendation

- Rapporten argumenterar att trygghetsboenden riskerar att vara ineffektiva och att äldreomsorgen snarare bör satsa på att utveckla seniorboenden och sociala aktiviteter.

- Istället för att bygga nya boenden bör resurser riktas till att skapa fler mötesplatser och sociala aktiviteter för äldre.

Sociala aktiviteter

Nuvarande utbud och utmaningar

- I Falköping finns många sociala aktiviteter för äldre, organiserade av kommunen, pensionärsföreningar och kyrkor.
- Ensamhet och brist på information gör dock att inte alla deltar i aktiviteterna.
- Många tror felaktigt att aktiviteterna endast riktar sig till personer i äldreomsorgen.

Framtida behov och rekommendationer

- Bättre information och marknadsföring behövs för att nå fler äldre.
- Fler uppsökande insatser bör genomföras för att bryta ensamhet.
- Ökad samverkan mellan kommunen och civilsamhället behövs för att skapa fler aktiviteter.
- Måltider i socialt sammanhang lyfts som en viktig del för att stärka gemenskapen.

Sammanfattande slutsats och rekommendationer

- Istället för att satsa på trygghetsboenden bör Falköpings kommun prioritera sociala aktiviteter och tillgängliga seniorboenden.
- Kommunen har en viktig roll som samordnare och möjliggörare för att skapa sociala sammanhang för äldre.
- Ensamhet och otrygghet bör bekämpas genom riktade insatser inom sociala aktiviteter, snarare än genom att bygga nya bostadsformer.

Rapporten föreslår alltså att resurser används mer effektivt genom att stärka befintliga sociala aktiviteter och förbättra kommunens samordning snarare än att investera i nya trygghetsboenden.

Beredningens slutsatser

Beredningens arbete med att utreda och forma förslag kring framtidens äldreomsorg i Falköpings kommun har varit både omfattande och gediget. Genom en kombination av presentationer, utredningar, dialoger och omvärldsspaningar har en bred kunskapsbas byggts upp. Denna kunskapsbas gav sedan beredningen en god grund att stå på när de identifierade de mest angelägna områdena att arbeta vidare med. Fokus har hela tiden varit att ta fram välgrundade förslag som kan bidra till en ändamålsenlig och hållbar äldreomsorg.

Utifrån detta arbete har beredningen landat i ett antal prioriterade fokusområden. Dessa områden är centrala för den fortsatta utvecklingen och

utgör en grund för att möta framtida utmaningar och säkerställa en äldreomsorg av hög kvalitet.

Ett värdigt liv och en meningsfull tillvaro - Övergripande vision, inriktning och värdegrund

Ett av beredningens uppdrag har varit att formulera en tydlig och framåtblickande vision för framtidens äldreomsorg i Falköpings kommun. Visionen ska fungera som en vägledning för utvecklingen av äldreomsorgen och säkerställa att verksamheten präglas av hög kvalitet, trygghet och individanpassade insatser.

Genom att ange en övergripande inriktning blir visionen en ledstjärna för både chefer och medarbetare inom äldreomsorgen. Den ska bidra till långsiktig planering, inspirera till nytänkande och säkerställa att omsorgen möter framtidens behov och förväntningar. Visionen ska också spegla ambitionen om att skapa en äldreomsorg där varje äldre får leva ett självständigt, värdigt och meningsfullt liv – oavsett behov och boendesituation.

Vision

Ett värdigt liv och en meningsfull tillvaro för alla äldre

Det goda åldrandet i Falköpings kommun handlar om att skapa en äldreomsorg som stärker livskvaliteten och gemenskapen. Varje äldre ska få sina behov tillgodosedda och leva ett liv i värdighet där individen så långt det är möjligt själv bestämmer och påverkar sin vardag, sin omsorg och sitt liv.

Äldreomsorgen behöver förändras i takt med samhället

Dagens äldre lever längre och är friskare än tidigare, vilket i kombination med att andelen äldre ökar kraftigt de kommande åren får till följd att äldreomsorgen står inför behov av kontinuerliga förändringar. Med en generation äldre som har både högre krav och nya förväntningar på vård och omsorg behöver äldreomsorgen ständigt utvecklas. Därtill kommer den snabba teknikutvecklingen som skapar stora möjligheter för både den äldre och för verksamheten, vilket gör det viktigt att integrera nya lösningar som stärker självständighet och livskvalitet och bidrar till en ökad kvalitet i verksamheten.

I det egna hemmet

Ett tryggt och anpassat boende där välfärdsteknik är en naturlig del av vardagen skapar bättre förutsättningar för självständighet. Genom att sätta den äldres behov och önskemål i fokus levererar vi nya former av flexibla och innovativa tjänster inom äldreomsorgen.

Tillsammans för bättre vård och omsorg

Vården och omsorgen utformas alltid i samråd med den äldre, utifrån dess

personliga behov och önskemål. Genom en god samverkan med kommunala verksamheter, Västra götalandregionen och civilsamhället kan vi skapa en helhetslösning där vård, omsorg och social gemenskap går hand i hand.

För ett bättre liv

Vår ambition är att genom en trygg, flexibel och individanpassad omsorg möjliggöra för ett gott och värdigt liv. Äldreomsorgens insatser ska bidra till en ökad livskvalité för den äldre.

Inriktning

Beredningens slutsats är att inriktningen för det fortsatta arbetet ska vara att en högre grad av generella insatser behöver komma på plats. Om de äldre ska kunna leva ett mer självständigt och tryggt liv är det avgörande att utveckla det generella samhällsstödet, så som bostadsplanering, tillgänglighet, kollektivtrafik och sociala aktiviteter. Genom detta minskar behovet av individuella insatser, samtidigt som fler äldre får bättre möjligheter att bo kvar hemma längre, med ökad självständighet och bibehållen livskvalitet.

Beredningens olika förslag fokuserar på insatser och stöd för äldre som har behov av vård och omsorg, men betonar även vikten av tidiga och förebyggande insatser. Genom att inrätta seniorlägenheter och satsa på sociala mötesplatser och aktiviteter kan kommunen stärka äldres möjlighet till delaktighet och en meningsfull vardag. Samtidigt behöver äldreomsorgen utvecklas med en hög och likvärdig kvalitet, där särskilda boenden anpassas utifrån framtida behov, särskilt för personer med demenssjukdom.

Genom en helhetsinriktad planering, där samhällsstöd och individuella insatser samverkar, skapas bättre förutsättningar för äldre att leva och bo under trygga förhållanden, med respekt för självbestämmande och integritet.

Värdegrund för äldreomsorgen i Falköpings kommun

I Falköpings kommun ska äldreomsorgen präglas av respekt, delaktighet och ett individanpassat bemötande. Utgångspunkten är att varje äldre ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Äldreomsorgens roll blir därför att sträva efter att skapa de bästa förutsättningarna för detta.

Värdegrunden delas in i två delar, där den första beskriver de ledstjärnor som alla medarbetare, chefer och beslutsfattare förväntas utgå från och den andra delen beskriver vad äldre och anhöriga kan förvänta sig av äldreomsorgen i Falköpings kommun

Ledstjärnor för verksamheten

Dessa ledstjärnor ska genomsyra all äldreomsorg i Falköpings kommun och vägleda vårt arbete för att skapa en trygg, meningsfull och kvalitativ omsorg för varje äldre.

De äldres behov och önskemål i centrum

- Varje äldre person bemöts som en unik individ med egna önskemål, behov och livserfarenheter.
- Vi lyssnar och visar förståelse för den äldres och de anhörigas situation.

Respekt och värdighet

- Alla äldre ska mötas med respekt och värdighet, oavsett kön, bakgrund, livssituation eller behov av stöd.
- Vi ser anhörigas kunskaper och engagemang som en värdefull tillgång och visar uppskattning för deras insatser.

Tydlig och tillgänglig information

- Vi anpassar informationen efter den äldres förutsättningar för att säkerställa att alla har möjlighet att ta del av den.
- Vi är noga med att ge möjlighet till återkoppling från den äldre och tar vara på synpunkter för att ständigt förbättra vår kommunikation och vårt bemötande.

Livserfarenhet som en resurs

- Äldres erfarenheter och kunskaper är en tillgång som ska tas till vara och respekteras.

Omsorg i livets alla skeden

- Vi är särskilt lyhörda för behov och önskemål vid vård i livets slut och strävar efter att skapa en trygg och värdig avslutning på livet.

Äldreomsorgsgarantier

Dessa äldreomsorgsgarantier beskriver vad alla äldre och deras anhöriga kan förvänta sig av äldreomsorgen. De ska säkerställa att de äldre får den omsorg och det stöd de väljer och har rätt till.

Trygghet och kvalitet

- Äldreomsorgen ska präglas av trygghet och hög kvalitet.
- Omsorgen ska vara likvärdig och av hög kvalitet, oavsett var i kommunen man bor.

Självbestämmande och delaktighet

- Varje äldre ska ha ett avgörande inflytande över den hjälp och det stöd som planeras och ges.
- Stödet och vården ska utformas med hänsyn till hela livssituationen, för att främja en meningsfull och självständig vardag.

Vägledning och valmöjligheter

- Alla som beviljas en insats ska få tydlig information och vägledning inför valet av stöd.

- Anhöriga som vårdar närstående ska få det stöd de behöver för att orka och känna sig trygga i sin roll.

Rätt till inflytande och förbättring

- Alla ska på ett enkelt sätt kunna lämna synpunkter och förslag kring den vård och det stöd de får.

Hemtjänsten i Falköpings kommun – Utveckling mot en mer tillitsbaserad styrmodell

Hemtjänsten i Falköpings kommun spelar en viktig roll i att möjliggöra ett självständigt och meningsfullt liv för äldre i det egna hemmet. Genom en individanpassad omsorg ökar livskvaliteten och tryggheten. För att ytterligare öka kvaliteten och skapa bättre förutsättningar för både brukare och medarbetare, behöver styrmodellen utvecklas i en mer tillitsbaserad riktning.

En balans mellan struktur och flexibilitet

Medarbetarna inom hemtjänsten har en nyckelroll i att skapa trygghet och kontinuitet för brukarna. Genom en mer tillitsbaserad styrmodell kan de ges ökat inflytande i hur insatser planeras och genomförs, vilket skulle bidra till en mer individanpassad omsorg. En central del i denna utveckling är att ge både medarbetare och brukare större påverkan över hur och när insatser genomförs, samtidigt som en grundläggande struktur och planering behöver säkerställas.

Falköpings kommun har i dag ett lägre antal hemtjänsttimmar per brukare än genomsnittet nationellt innan de flyttar till särskilt boende. Detta väcker frågor kring hur vi kan skapa bättre förutsättningar för äldre att bo kvar i sina hem längre med rätt insatser och stöd. En mer flexibel och behovsanpassad modell kan vara en viktig del av lösningen.

Förändrad syn på tidsangivelser – en mer tillitsbaserad modell

En viktig del av en mer tillitsbaserad styrmodell handlar om att förändra synen på de exakta tidsangivelserna. I dagsläget finns det en bredd av uppfattningar kring de exakta tidsangivelserna där olika medarbetare upplever och hanterar dem på olika sätt. För en del är de en trygghet och ett stöd i arbetet, för andra upplevs de som en stor stress och för vissa är det inte något som påverkar dem i någon större omfattning.

Syftet med tidsangivelserna är att utifrån de behov som brukaren har skapa en summa av tid baserat på varje insats respektive schablontid. På så vis skapas en tidsangivelse som gör det möjligt att planera och schemalägga medarbetarnas arbetsdag.

Mot bakgrund av att det råder olika uppfattningar kring de exakta tidsangivelserna, bland såväl medarbetare som brukare, bör det övervägas hur en övergång från exakta tidsangivelser för insatser till en mer brukarstyrd planering skulle kunna ske. En sådan förändring skulle kunna bidra till att insatserna blir mer flexibla och anpassade efter brukarnas

faktiska önskemål. Samtidigt finns det en utmaning i att säkerställa rättvisa och kvalitet i en mer flexibel struktur. Medarbetare kan å ena sidan uppleva ökad frihet och minskad stress, men det kan också finnas behov av att bibehålla en viss förutsägbarhet för att skapa trygghet i planeringen och säkerställa att brukarens behov blir tillgodosedda på rätt sätt.

En viktig aspekt blir då att utveckla hur vi kommunicerar kring tidsangivelser, där schablontider ses som en indikation för den totala tiden som medarbetaren ska vara hos brukaren, snarare än ett exakt schema för medarbetaren att följa. Det handlar om att hitta en balans där brukarnas behov styr insatserna samtidigt som medarbetarna har förutsättningar att planera utförandet av insatserna på ett effektivt sätt.

Tillit och uppföljning – viktigt för att säkerställa kvalitet

En mer tillitsbaserad styrning innebär att medarbetarna får större ansvar och frihet i sitt arbete, men det ställer också krav på tydliga uppföljningssystem. För att säkerställa kvalitet och effektivitet i omsorgen behöver digitala verktyg fortsatt användas och eventuella nya uppföljningsmetoder tas fram. Brukarnas upplevelse av insatserna måste stå i centrum för utvärderingen, samtidigt som medarbetarnas erfarenheter och professionella bedömningar tas tillvara.

En annan viktig aspekt är arbetsledning på helger. I dag saknas arbetsledare under helgtid, vilket kan skapa utmaningar, exempelvis vid behov av att ringa in vikarier. Utifrån det pågående arbetet med en utveckling av en eventuell trygghetscentral, skapas möjligheter för att inringning av vikarier skulle kunna vara något som sker inom ramen för den verksamheten.

Utveckling mot en mer tillitsbaserad styrmodell

Att utveckla hemtjänsten i en mer tillitsbaserad riktning handlar om att skapa en bättre balans mellan struktur och flexibilitet, där brukarnas behov och medarbetarnas kompetens står i centrum. Genom att ge brukare och medarbetare större inflytande i planeringen av insatser, och samtidigt skapa en tydlig men flexibel ram för genomförandet, kan vi bidra till en mer individanpassad och högkvalitativ omsorg.

En utvecklad styrmodell bör dock påbörjas i mindre skala och prövas över längre tid. Detta för att säkerställa att den uppnår önskade effekter och värden, samtidigt som den inte får innebära försämrade kostnadseffektivitet eller kvalitet.

Detta kan förebyggas genom att genomföra pilotprojekt där en utvecklad modell kan prövas i flera steg och utvärderas allteftersom. Därtill behöver organisationen förberedas genom ledarskapsutbildning, vidareutbildning av medarbetare och tydliga riktlinjer. Före en implementering sker bör risker, fördelar och nackdelar noggrant analyseras för att undvika negativa konsekvenser för kostnadseffektivitet, brukarkvalitet och arbetsmiljö.

Stegen mot en utvecklad styrmodell innebär att undersöka möjligheten att kombinera det nuvarande systemet med en mer flexibel, behovsbaserad modell. Det är dock viktigt att ta hänsyn till konkurrensneutralitet och behovet av detaljerade beslut enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV).

Genom att utveckla styrmodellen i hemtjänsten tas steg mot en fortsatt tillitsfull, trygg och kvalitativ omsorg för brukarna, samtidigt som medarbetarnas kompetens och engagemang tas tillvara i högre utsträckning. Att skapa bättre förutsättningar för äldre att bo kvar hemma längre och mer självständigt är en viktig del i framtidens äldreomsorg.

Beredningens förslag:

- **Utveckling mot en mer tillitsbaserad styrmodell:**
Att hemtjänsten ska styras mer genom tillit för att höja kvaliteten, öka den äldres inflytande och förbättra arbetsmiljön för medarbetarna.
- **Balans mellan struktur och flexibilitet:**
Att äldre och medarbetare ska få större inflytande över hur och när insatser genomförs, inom ramen för en grundläggande struktur och planering. Det syftar till att möjliggöra för äldre att bo kvar hemma längre och få ett ökat självbestämmande.
- **Förändrad syn på tidsangivelser:**
Att gå från exakta tidsangivelser till en mer flexibel och brukarstyrd planering. Tidsangivelser bör ses som riktvärden snarare än fasta tider, för att minska stress hos medarbetare och bättre möta den äldres behov.
- **Tydlig kommunikation kring tid:**
Att schablontider ska kommuniceras som en indikation för insatsernas totala tid, inte som ett exakt schema, för att ge medarbetare bättre planeringsmöjligheter och ge den äldre mer anpassade insatser.
- **Tillit och uppföljning:**
Att stärka uppföljningen genom digitala verktyg och nya metoder, där både den äldres upplevelse och medarbetarens professionella bedömning vägs in. Bristen på arbetsledning under helger bör lösas, exempelvis via en trygghetscentral för att hantera vikariebehov.
- **Pilotprojekt och förberedelser:**
Att inleda utvecklingen i mindre skala genom pilotprojekt som provas över tid. Organisationen behöver rustas med ledarskapsutbildning, vidareutbildning för medarbetare och tydliga riktlinjer innan fullskalig implementering.
- **Säkerställande av kvalitet och effektivitet:**
Att noggrant analysera risker och fördelar innan genomförande för att undvika försämringar i kostnadseffektivitet, brukarkvalitet och

arbetsmiljö. Modellen ska vara förenlig med LOV och konkurrensneutralitet.

Särskilda boenden i förändring – Anpassning efter framtidens behov

Falköpings kommun står inför flera utmaningar och möjligheter när det gäller framtidens särskilda boenden för äldre. För att möta behoven krävs en långsiktig planering där boendena erbjuder hög och likvärdig kvalitet och är anpassade efter dagens krav.

Ett växande antal äldre med demenssjukdom ställer krav på fler demensinriktade boendeplatser. Därför behöver kommunen planera för en utökning av demensplatser och säkerställa att framtidens boenden är utformade för att ge bästa möjliga omsorg.

Äldreboendenas geografiska placering runt om i kommunen ger god tillgång till ett särskilt boende. På vissa av de boenden som ligger i landsorterna riskerar bristen på kollektivtrafik medföra svårigheter att rekrytera medarbetare, eftersom körkort och tillgång till bil då krävs för att medarbetaren ska kunna ta sig till arbetsplatsen. Att säkerställa tillgången på kompetenta medarbetare är avgörande för en högkvalitativ omsorg och vård.

Många av kommunens särskilda boenden för äldre är byggda långt tillbaka i tiden och har en utformning som inte alltid stödjer dagens krav på trygghet, säkerhet och överblickbarhet. De boenden som är i förhyrda fastigheter kan dessutom försvåra nödvändiga anpassningar, såsom installation av sprinklers och andra säkerhetsåtgärder.

För att möta framtidens behov behöver utbudet av särskilda boenden ses över, med fokus på moderna, funktionella och flexibla lokaler. Genom att skapa ändamålsenliga boenden med fler demensplatser, bra arbetsmiljö och rätt kompetens kan kommunen säkerställa hög kvalitet i äldreomsorgen nu och i framtiden.

Nuläge – Boenden och antal platser på särskilt boende

Nedan ges en sammanställning över de olika särskilda boendena i Falköpings kommun, antal platser på respektive boende och hur fördelningen ser ut mellan Falköping stad och utanför centralorten.

Platser 2024–04	Äldreboende	Demensboende	Summa totalt	Andel
Falköping stad	83	118	201	57%
Utanför centralorten	109	40	149	43%
Summa platser	192	158	350	100%
Andel Äbo/Demens	55%	45%		

Särskilda boenden – Falköping stad		Antal platser
Tåstorp demensboende		70

Bergsliden	48
Trätorget	27
St Olofsgatan 11	56
Summa	201

Särskilda boenden – Utanför centralorten	Antal platser
Elvagården (Vartofta)	15
Stenstorp	47
Katarinagården (Torbjörntorp)	31
Floby	29
Frökingsgården (Kinnarp)	27
Summa	149

Beredningens övergripande inriktning

Beredningen har under en längre tid arbetat noggrant med frågan om framtidens särskilda boenden i Falköpings kommun. Utgångspunkten har varit att skapa ett hållbart och väl avvägt utbud av boenden – med god tillgång i både centralort och landsbygd, och med rätt anpassning efter de äldres behov, både idag och i framtiden.

Genom analyser, samtal och överväganden har flera alternativ diskuterats, där hänsyn tagits till både boendekvalitet, arbetsmiljö, rekryteringsmöjligheter, demografiska förändringar och lokalernas fysiska förutsättningar.

Beredningens slutsats är att fler äldre ska ges möjlighet att bo kvar hemma längre, antingen i sitt nuvarande hem eller i seniorlägenheter som erbjuder trygghet utan att vara särskilda boenden. Därför föreslår beredningen en minskning av antalet platser i särskilt boende till förmån för ett ökat fokus på alternativa boendeformer och insatser som stärker det dagliga livet hemma. Det kan handla om utökad hemtjänst och anpassade stödinsatser eller ett stärkt utbud av sociala aktiviteter. På så sätt skapas en mer flexibel och individanpassad äldreomsorg.

Demenssjukdomarnas ökning kräver anpassning av framtidens boenden

Antalet äldre som lever med en demenssjukdom ökar stadigt både i Falköpings kommun och i landet i stort. Denna utveckling är en tydlig trend och en direkt följd av att vi lever allt längre, samtidigt som kunskapen om demenssjukdomar ökar och fler får en diagnos i ett tidigt skede. Det är en positiv utveckling att fler får rätt stöd i tid, men det ställer också allt större krav på hur kommunens äldreomsorg planeras och utformas framåt.

För att möta det växande behovet behöver andelen platser med demensinriktning på särskilda boenden successivt öka. Det innebär både att nya särskilda boenden bör utformas med fokus på demensvård och att fler

av dagens boendeplatser behöver anpassas för att fungera väl för personer med demens.

Redan idag finns ett ökat tryck på demensplatser, och denna efterfrågan kommer sannolikt att fortsätta växa kraftigt under de kommande decennierna. Det är därför viktigt att kommunen i sin planering tar höjd för detta, inte bara genom fler platser, utan också genom att säkerställa kvalitet, trygghet och kontinuitet i omsorgen.

Äldrecenter på landsbygden

Som en del av den långsiktiga utvecklingen av äldreomsorgen föreslår beredningen att så kallade äldrecenter inrättas på landsbygden.

Frökindsgården, Floby och Stenstorp pekas ut som lämpliga platser för dessa noder. Här ska äldre ges möjlighet att ta del av verksamheter och aktiviteter som stärker gemenskap, hälsa och livskvalitet. Det förebyggande arbetet står i centrum, med satsningar på både organiserade aktiviteter och frivilligverksamhet. Här kan civilsamhället ha en aktiv roll i att skapa innehåll och engagemang. På dessa platser finns redan lokaler som lämpar sig väl för möten, träffar och olika former av social samvaro.

Trivsamma och tillgängliga utemiljöer som en del av boendekvaliteten

Ett viktigt utvecklingsområde inom våra särskilda boenden är att genomgående se över utemiljöerna. En välkomnande, trygg och tillgänglig utemiljö bidrar i hög grad till boendekvaliteten och skapar fler möjligheter för de äldre att vistas ute vilket är något som främjar både hälsa och välbefinnande. Utevistelse kan ge stimulans, social samvaro och en känsla av frihet i vardagen. Därför behöver vi arbeta långsiktigt med att förbättra och anpassa utemiljöerna vid våra boenden, så att de erbjuder gröna ytor, god tillgänglighet, skyddade platser för vila och gemenskap, samt möjlighet till aktivitet och sinnesintryck. Genom att ta ett samlat grepp om detta skapas en mer trivsam och hälsofrämjande miljö för de som bor i kommunens särskilda boenden.

Förändring av särskilda boenden

Tåstorp

Tåstorps demensboende föreslås kvarstå som boende och samtidigt utökas med 10 platser. Förslaget är att de platser som i dag nyttjas för korttids- och växelvård flyttas till Trädgårdsgatan. På så sätt frigörs plats för att möta det växande behovet av demensvård på ett boende med anpassade lokaler och erfarna medarbetare.

Trätorget

Trätorget föreslås avvecklas som särskilt boende. Fastigheten är en extern förhyrning och har behov av installation av sprinkler för att uppnå kraven för brandskydd. Beredningen ser att fastigheten utifrån dess geografiska placering med fördel skulle kunna ställas om till seniorlägenheter, en boendeform som framgent är viktig i kommunens helhetslösning för äldres

boende. En sådan omställning skulle ge möjlighet för äldre att bo kvar i en trygg miljö utan att det kräver omfattande omsorgsinsatser.

S:t Olofsgatan 11

S:t Olofsgatan 11 föreslås avvecklas som särskilt boende. Fastigheten är en extern förhyrning och har behov av installation av sprinkler för att uppnå kraven för brandskydd. I stället föreslår beredningen att ett nytt särskilt boende etableras, antingen i form av nybyggnation eller via extern förhyrning. Syftet är att skapa moderna, funktionella och flexibla lokaler som möter dagens krav på trygghet, säkerhet och arbetsmiljö. Storleksmässigt behöver ett nytt särskilt boende vara mellan 40–60 platser beroende på vilken lösning som väljs. Det nya boendet bör initialt ha inriktningen som ett vanligt särskilt boende, men utformas och förberedas på ett sådant sätt att det framöver enkelt kan ställas om till ett demensboende om behovet ökar. Denna flexibilitet är viktig för att möta framtidens demografiska förändringar och det ökande antalet äldre som lever med demenssjukdom.

Bergsliden

Bergsliden föreslås kvarstå som särskilt boende. Fastigheten är en extern förhyrning via Hysesbostäder. Lokalerna bedöms fungera väl utifrån både boendes och medarbetares perspektiv.

Stenstorp

Boendet i Stenstorp föreslås kvarstå som särskilt boende. Dess geografiska placering i en norra delen av kommunen bidrar till en god geografisk spridning av platser i kommunen. I kommunens fleråriga investeringsplan finns medel avsatt för både en större renovering och installation av sprinklers för att fullgöra brandskyddet. Boendet föreslås även bli ett av äldrecentren.

Floby

Boendet i Floby föreslås kvarstå som särskilt boende. Även här är det en viktig del i att upprätthålla en god tillgänglighet för kommunens äldre invånare, särskilt i västra delen av kommunen. Boendet föreslås även bli ett av äldrecentren. Framgent bör det djupare utredas kring möjligheterna att utöka antalet platser på boendet för att kunna möta ett eventuellt utökat behov.

Katarinagården

Katarinagården föreslås kvarstå som särskilt boende. Det finns dock behov av att åtgärda brister i fastigheten, däribland att installera sprinklers för att säkerställa ett fullgott brandskydd enligt dagens krav.

Elvagården

Förslaget är att Elvagården får en ny inriktning där verksamheten som särskilt boende avvecklas och fastigheten i stället omvandlas till seniorlägenheter. Byggnaden har ett visst renoveringsbehov och uppfyller inte fullt ut dagens krav på moderna och säkra boendemiljöer, bland annat

saknas sprinkleranläggning för brandskydd. Dessutom är boendet i sin nuvarande form litet, med endast 15 platser, vilket försvårar en långsiktigt effektiv och resursstark verksamhet. För att möta dagens krav skulle en omfattande ombyggnation krävas vid eventuell utökning. Genom att i stället utveckla seniorlägenheter kan fastigheten fortsatt fylla en viktig funktion och erbjuda äldre i området en trygg, tillgänglig och socialt stimulerande boendeform.

Frökindsgården

Frökindsgården föreslås kvarstå som särskilt boende. Boendet föreslås även bli ett av äldrecentren. Därtill finns ett behov av att på sikt djupare utreda möjligheterna till en utbyggnation för att utöka antalet platser om behov uppstår.

Framtida läge – Boenden och antal platser på särskilt boende

Nedan ges en sammanställning över de olika särskilda boendena i Falköpings kommun baserat på beredningens föreslagna förändringar ovan.

Särskilda boenden – Falköping stad	Antal platser
Tåstorps demensboende	80
Bergsliden	48
Trätorget	27
St Olofsgatan 11	56
Nytt särskilt boende	40–60
Summa	168–188

Särskilda boenden – Utanför centralorten	Antal platser
Elvagården (Vartofta)	15
Stenstorp	47
Katarinagården (Torbjörntorp)	31
Floby	29
Frökindsgården (Kinnarp)	27
Summa	134

Beredningen föreslår:

- **Anpassning efter framtidens behov:**
Att särskilda boenden planeras långsiktigt med hög och likvärdig kvalitet, där fler platser anpassas för personer med demens och där tillgången till kompetenta medarbetare säkras – särskilt i landsbygdsområden med bristfällig kollektivtrafik.
- **Modernisering av boendemiljöer:**
Att äldreboenden ses över för att uppfylla dagens krav på trygghet och säkerhet, vilket innefattar funktionella, flexibla lokaler och installation av sprinklers vid behov.

- **Balanserat utbud av boenden:**
Att kommunen erbjuder ett hållbart utbud av särskilda boenden i både centralort och landsbygd, samtidigt som fler äldre ska kunna bo kvar hemma längre genom insatser som stärkt hemtjänst och fler seniorlägenheter.
- **Fler platser för demensvård:**
Att andelen platser för personer med demens ökar successivt, både genom anpassning av befintliga boenden och genom att nya boenden byggs med demensvård i fokus.
- **Äldrecenter på landsbygden:**
Att äldrecenter etableras i Frökindsgården, Floby och Stenstorp med fokus på gemenskap, förebyggande insatser och frivilligverksamhet i samverkan med civilsamhället.
- **Förbättrade utemiljöer:**
Att alla särskilda boenden ges tillgång till trygga, tillgängliga och trivsamma utemiljöer som främjar hälsa, social samvaro och utevistelse.
- **Tåstorp:**
Att Tåstorps demensboende utökas med 10 platser genom att flytta korttids- och växelvård till Trädgårdsgatan.
- **Trätorget:**
Att Trätorget avvecklas som särskilt boende och omvandlas till seniorlägenheter för tryggt boende med mindre omsorgsbehov.
- **S:t Olofsgatan 11:**
Att boendet avvecklas och ersätts med ett nytt särskilt boende på 40–60 platser i moderna, flexibla lokaler, förberett för eventuell omställning till demensboende.
- **Bergsliden:**
Att boendet kvarstår som särskilt boende, då lokalerna bedöms fungera väl för både brukare och medarbetare.
- **Stenstorp:**
Att boendet kvarstår, renoveras och förses med sprinklers samt utvecklas till ett äldrecenter för social samvaro och aktiviteter.
- **Floby:**
Att boendet kvarstår och utvecklas till äldrecenter, samt att möjligheterna till framtida utökning av platser utreds vidare.
- **Katarinagården:**
Att boendet kvarstår, men får brandskyddet åtgärdat genom installation av sprinklers.

- **Elvagården:**
Att boendet får en ny inriktning där särskilt boende utvecklas och fastigheten i stället utvecklas till seniorlägenheter, en trygg och tillgänglig boendeform som fortsatt kan komma äldre i området till del.
- **Frökindsgården:**
Att boendet kvarstår och utvecklas till ett äldrecenter. Möjligheten till framtida utbyggnad för fler platser bör utredas.
- **Framtida boendestruktur:**
Att det totala antalet platser i särskilt boende minskas något till förmån för flexibla och mer individanpassade boendeformer, med en fortsatt god geografisk spridning mellan stad och landsbygd.

Självständighet och gemenskap – Utveckling av seniorlägenheter

När den demografiska utvecklingen visar att andelen äldre ökar kommer det få till följd att det kommer finnas ett växande behov av fler och mer anpassade boendeformer. För att möta detta behöver Falköpings kommun utveckla ett boendekoncept som möjliggör ett självständigt och tryggt liv för äldre, samtidigt som det erbjuder social gemenskap och god tillgänglighet. Genom att satsa på nya alternativa boendeformer kan äldre bo kvar längre i en anpassad miljö, samtidigt som särskilda boenden reserveras för dem med mer omfattande vårdbehov.

Seniorlägenheter – en flexibel, trygg och tillgänglig boendeform

Beredningen föreslår seniorlägenheter som en ny boendeform för äldre som söker en trygg och tillgänglig bostad utan att flytta till ett särskilt boende. Det är en boendeform där äldre kan leva självständigt samtidigt som det finns möjlighet till social samvaro och stöd vid behov. Denna boendeform kan liknas vid det som många andra kommuner väljer att benämna som trygghetsboende. Eftersom det råder en mångfald av olika uppfattningar kring vad ett trygghetsboende innebär har beredningen valt att benämna det som seniorlägenheter, detta för att förhindra att det skapas olika uppfattningar och förväntansbilder av vad boendeformen innebär.

Seniorlägenheterna ska vara anpassade för att säkerställa tillgänglighet, trygghet och social samvaro där äldre kan leva ett självständigt liv även vid nedsatt rörelseförmåga.

Gemenskap och socialt stöd

En bärande del av konceptet för seniorlägenheter är tillgången till gemensamma utrymmen där de boende kan umgås, delta i aktiviteter och dela måltider. Ensamhet är en utmaning för många äldre, och genom att skapa naturliga mötesplatser kan social isolering motverkas.

För att ytterligare stärka tryggheten och trivseln bör en husvärd finnas tillgänglig under vissa tider. Husvärden kan samordna aktiviteter, bidra till en positiv gemenskap och fungera som en kontaktperson för de boende. Här kan även civilsamhällets olika organisationer bidra till att skapa aktiviteter.

Självbestämmande och samordnad omsorg vid behov

Eftersom seniorlägenheter inte är biståndsbedömda ansvarar de boende själva för att ansöka om eventuella omsorgsinsatser, till exempel hemtjänst eller trygghetslarm, utifrån sina individuella behov. Denna flexibilitet stärker självbestämmandet och gör att stödet kan anpassas efter livssituation och önskemål.

När flera personer i samma bostadshus har hemtjänstinsatser medför det dessutom fördelar för verksamheten – medarbetarna får färre adresser att åka till, vilket sparar restid och gör det lättare att planera insatserna mer effektivt. Det gynnar både de som tar emot insatser och de som arbetar med att utföra dem.

Seniorlägenheter i hela kommunen

Inriktningen från beredningen är att seniorlägenheter ska erbjudas i hela kommunen, både i Falköping stad och i tätorterna på landsbygden. Det är särskilt viktigt att dessa boendeformer utvecklas i de orter där det idag saknas särskilt boende, eller där det, enligt beredningens förslag, kan komma att avvecklas. På så sätt skapas förutsättningar för att äldre ska kunna bo kvar längre i sin hemort, nära sina sociala sammanhang och den miljö de är trygga i. Genom att planera för seniorlägenheter i hela kommunen säkerställs en mer jämlik tillgång till anpassat boende och ett tryggt åldrande, oavsett var i kommunen man bor.

Samverkan och genomförande för framtidens boendelösningar

Genom att utveckla och erbjuda seniorlägenheter i samarbete med privata aktörer kan Falköpings kommun säkerställa att äldre har möjlighet att bo kvar längre i en anpassad och socialt stimulerande miljö.

Genomförandet kommer att ske i olika takt, beroende på om fastighetsbolagen väljer att bygga helt nya bostäder eller att ställa om befintliga hus till seniorlägenheter. Dessa alternativ innebär olika förutsättningar, både i fråga om tidsramar och investeringar. Därför behöver utbyggnaden ske stegvis och i balans med den faktiska efterfrågan, så att resurser används effektivt och utbudet motsvarar de äldres behov på ett långsiktigt hållbart sätt. Detta stärker både individens självständighet och livskvalitet, samtidigt som det skapar en mer hållbar och resurseffektiv äldreomsorg för framtiden.

Beredningen föreslår:

- **Utveckling av boendeformer för äldre:**

Att Falköpings kommun utvecklar en ny boendeform för äldre som kombinerar självständighet, trygghet och gemenskap, så att särskilda boenden kan reserveras för dem med mer omfattande behov.

- **Införande av seniorlägenheter:**
Att seniorlägenheter etableras som en ny, flexibel och tillgänglig boendeform för äldre som inte har behov av särskilt boende, men som vill bo tryggt med möjlighet till social samvaro och stöd vid behov.
- **Gemensamma utrymmen och husvård:**
Att seniorlägenheterna utformas med gemensamma utrymmen för sociala aktiviteter och måltider, samt att en husvård finns tillgänglig för att samordna aktiviteter och skapa trygghet och trivsel, gärna i samverkan med civilsamhället.
- **Självbestämmande och effektiv omsorg:**
Att boende i seniorlägenheter själva ansvarar för att ansöka om omsorgsinsatser vid behov, vilket ökar flexibiliteten och stärker individens självbestämmande. Samtidigt effektiviseras hemtjänsten när flera äldre bor i samma hus.
- **Jämlik tillgång i hela kommunen:**
Att seniorlägenheter planeras och etableras både i Falköping stad och i landsbygdsorter, särskilt där särskilda boenden saknas eller föreslås avvecklas, för att möjliggöra ett tryggt och självständigt liv nära hemmiljön.
- **Samverkan och genomförande med privata aktörer:**
Att kommunen i samarbete med fastighetsbolag utvecklar seniorlägenheter, där genomförandet sker stegvis i takt med efterfrågan och behov genom nybyggnation eller omställning av befintliga hus.

Välfärdsteknik – För ökad trygghet och självständighet

Välfärdsteknik, som digitala hjälpmedel och tekniska lösningar kommer att spela en viktig roll i att utveckla och förbättra äldreomsorgen i Falköpings kommun. Genom att använda teknologier som exempelvis digital tillsyn, fallpreventiva sensorer, trygghetslarm och robotiserade hjälpmedel kan äldre ges större trygghet och självständighet i livet. Tekniken ger äldre större trygghet och självständighet, samtidigt som den avlastar medarbetarna och ger mer tid för kvalitativ omsorg.

Flera kommuner har redan implementerat välfärdsteknik och sett positiva resultat, som minskad ensamhet och ökad säkerhet. För Falköpings kommun är detta en chans att modernisera och göra äldreomsorgen mer effektiv.

För att lyckas krävs en tydlig genomtänkt strategi där tekniken anpassas efter de äldres behov, medarbetarna utbildas och etiska aspekter kring integritet och säkerhet beaktas. Genom ökad användning av välfärdsteknik kan vi möta framtidens utmaningar och skapa en tryggare och mer individanpassad äldreomsorg.

En digitalt förstärkt äldreomsorg för framtiden

I en värld där digitala lösningar förändrar vårt sätt att leva och interagera strävar Falköpings kommun efter en äldreomsorg som är trygg, tillgänglig och innovativ. Digitaliseringen ska bidra till ökad livskvalitet, självständighet och gemenskap för äldre, samtidigt som vård och omsorg effektiviseras och anpassas efter individuella behov.

Trygghet genom ändamålsenlig teknik

Genom olika former av digitala lösningar ska äldre kunna känna sig säkra i sin vardag, den kan handla om exempelvis sensorer, digital tillsyn och GPS-baserade trygghetssystem. Digitala lösningar ska möjliggöra snabb och effektiv hjälp, vilket skapar trygghet för både den äldre och deras anhöriga.

Motverka ensamhet och stärka gemenskap

Social interaktion är avgörande för välbefinnandet. Digitala lösningar ska göra det enklare för äldre att hålla kontakt med nära och kära, delta i sociala aktiviteter och utforska världen genom exempelvis virtuella upplevelser.

Självständighet genom smarta hem-lösningar

Vi vill främja en äldreomsorg där digitala lösningar möjliggör självständighet. Genom olika former av smarta hem-lösningar ska äldre kunna leva tryggt och bekvämt i sina egna hem.

Digitalt först

När en äldre ansöker om insatser inom äldreomsorgen ska vi i första hand föra en dialog kring vilka digitala lösningar och former av välfärdsteknik som finns att erbjuda och rekommendera dessa som ett första steg. Digitala lösningar, som till exempel digital tillsyn, ska ses som ett förstahandsalternativ för att skapa trygghet, delaktighet och en mer individanpassad omsorg. Genom att sätta det digitala först kan vi erbjuda lösningar som stärker den äldres självständighet, underlättar för medarbetare och ökar omsorgens kvalitet. Digitaliseringen ska vara en integrerad och självklar del i hur vi utvecklar äldreomsorgen, alltid med fokus på nytta, innovation och användarvänlighet.

Framtidens äldreomsorg – en digital transformation

Med kontinuerlig utveckling inom smart teknik, AI och avancerad hälsoteknik ser vi en framtid där äldreomsorgen blir mer förebyggande, individanpassad och inkluderande. Genom att omfamna digitaliseringens möjligheter kan vi skapa en vård och omsorg som är både effektiv och mänsklig – där teknik aldrig ersätter den personliga omsorgen, utan i stället stärker den.

Beredningen föreslår:

- **Strategisk satsning på välfärdsteknik:**

Att Falköpings kommun stärker användningen av digitala lösningar som digital tillsyn, fallpreventiva sensorer, trygghetslarm och robotiserade hjälpmedel för att öka trygghet, självständighet och effektivitet i äldreomsorgen.

- **Tydlig strategi och utbildning:**
Att tekniken införs utifrån en genomtänkt strategi där den anpassas efter de äldres behov, medarbetarna utbildas och etiska aspekter som integritet och säkerhet beaktas.
- **Digitalt förstärkt äldreomsorg:**
Att äldreomsorgen i Falköpings kommun utvecklas mot att bli mer digitalt förstärkt – trygg, tillgänglig och innovativ – där tekniken används för att förbättra livskvalitet och anpassa insatser efter individens behov.
- **Trygghet genom teknik:**
Att digitala lösningar som sensorer, digital tillsyn och GPS-baserade system införs för att öka den äldres trygghet och möjliggöra snabb hjälp, vilket även skapar trygghet för anhöriga.
- **Bekämpa ensamhet med digitala lösningar:**
Att teknik används för att stärka social gemenskap och motverka ensamhet, exempelvis genom digitala lösningar som underlättar kontakt med anhöriga eller möjliggör deltagande i virtuella aktiviteter.
- **Självständighet med smarta hem-lösningar:**
Att smarta hem-teknologier implementeras för att stödja ett självständigt och bekvämt liv i hemmet även vid funktionsnedsättning.
- **Digitala lösningar som förstahandsalternativ:**
Att vid ansökan om äldreomsorg alltid först diskutera möjliga digitala lösningar, där exempelvis digital tillsyn ses som ett förstahandsval för att främja trygghet och individanpassning.
- **Digitalisering som drivkraft i omsorgsutveckling:**
Att digitaliseringens möjligheter – inklusive AI och smart teknik – omfattas för att skapa en mer förebyggande, inkluderande och individanpassad äldreomsorg där tekniken stärker, snarare än ersätter, den personliga omsorgen.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser - För ökad självständighet och livskvalitet

Att främja hälsa, förebygga ohälsa och skapa möjligheter till gemenskap är avgörande för att äldre ska kunna leva ett aktivt, självständigt och meningsfullt liv. Genom insatser som stimulerar fysisk aktivitet, social delaktighet och psykiskt välbefinnande kan risken för ensamhet och ohälsa minska samtidigt som livskvaliteten ökar.

Ett rikt utbud av aktiviteter, anpassat efter olika åldrar och intressen, kräver god samverkan mellan äldreomsorgen, kultur- och fritidsverksamheten samt civilsamhället. Genom gemensamma krafter kan kommunen bidra till allt

från lågtröskelaktiviteter och "prova på"-verksamheter till lunchmöjligheter på mötesplatser och initiativ som stärker det ideella engagemanget.

För att nå fler äldre behövs både variation i innehåll och flexibilitet i organiseringen, där kommunen skapar förutsättningar, men inte nödvändigtvis driver allt i egen regi. Med ett nyanserat synsätt på åldrande och med stöd till både föreningar och enskilda initiativ kan fler äldre hitta sin plats i ett socialt sammanhang.

Friskvård och förebyggande verksamhet: Social gemenskap och samverkan

Att främja friskvård, social gemenskap och förebyggande insatser för äldre är avgörande för att stärka hälsan, välbefinnandet och livskvaliteten. Fysisk aktivitet, meningsfulla sociala sammanhang och förebyggande insatser bidrar till att motverka ensamhet, öka självständigheten och minska risken för ohälsa.

Samverkan mellan äldreomsorgen och civilsamhället är viktigt för att erbjuda fler sociala aktiviteter och skapa en tryggare och mer inkluderande vardag för äldre, vilket bidrar till en hållbar och hälsofrämjande äldreomsorg.

Utveckla samarbetet med kultur- och fritidsnämnden

Ett mer utvecklat och starkare samarbete mellan socialnämnden och kultur- och fritidsnämnden skapar fler möjligheter för äldre att delta i sociala aktiviteter. Genom att utvidga kultur- och fritidsnämndens uppdrag kan de få en mer aktiv roll i att arrangera och samordna olika sociala evenemang för äldre. Detta kan inkludera aktiviteter som musik, konst, fysiska aktiviteter och andra kulturella initiativ som stärker gemenskapen och minskar ensamheten.

Ett mer nyanserat perspektiv på ålder

Begreppet 65+ är i många fall förlegat, då behoven och intressena kan skilja sig markant mellan exempelvis 65-åringar och 85-åringar. Genom ett medvetet arbete i att skapa olika former av sammanhang och aktiviteter möjliggörs det för fler äldre att kunna få sina behov och önskemål tillgodosedda.

Prova-på-verksamheter för mer aktiv fritid

För att inkludera fler äldre som inte redan är engagerade i aktiviteter behövs fler lågtröskelalternativ. "Prova på"-verksamheter kan vara ett effektivt sätt att väcka intresse och skapa en ingång till mer långsiktigt deltagande. Det kan handla om allt från dans och teater till digitala kurser och fysiska aktiviteter.

Lunch på mötesplatser

Att erbjuda lunch på mötesplatser kan vara ett sätt att skapa fler naturliga sociala sammanhang. Detta kan vara särskilt viktigt för dem som bor ensamma eller har begränsade möjligheter att ta sig till restauranger eller matställen. Det bör därför undersökas i vilken utsträckning som det skulle

vara möjligt att erbjuda detta i såväl Falköping stad som på några av de mötesplatser som finns i våra tätorter.

Samverkan med civilsamhället

Civilsamhället fyller redan i dag en viktig roll i att erbjuda aktiviteter och sociala sammanhang för äldre, från organiserade träffar och motionsgrupper till gemenskapsfrämjande insatser som motverkar ensamhet. Deras engagemang skapar mervärde i vardagen för många äldre och är ett värdefullt komplement till kommunens insatser.

Det är därför viktigt att hitta en balans mellan vad kommunen ska ta ansvar för och vad som med fördel kan drivas av ideella föreningar och civilsamhället. De nya bestämmelserna för föreningsbidrag, med aktivitetsstöd för äldre, kan skapa större incitament för föreningar att engagera sig ytterligare i verksamhet för äldre.

Initiativ som Agera mera kan vidareutvecklas för att fånga upp äldre som vill vara aktiva och delaktiga i samhället, exempelvis genom volontäruppdrag, mentorskap eller deltagande i lokala aktiviteter.

Skapa förutsättningar för mötesplatser

Kommunen ska skapa förutsättningar för mötesplatser i hela kommunen. Genom att tillhandahålla lokaler, som föreningar och organisationer enkelt kan hyra, för att arrangera sociala aktiviteter skapas förutsättningar för gemenskap och minskad ensamhet.

Resmöjligheter som stärker självständigheten

En väl fungerande kollektivtrafik som gör det möjligt att enkelt och tryggt kunna resa bidrar till ökad självständighet, delaktighet och livskvalitet. I Falköpings kommun erbjuds idag seniorkort från 70 år, vilket innebär fria resor inom Västtrafiks hela zon C. Det ger äldre invånare goda förutsättningar att ta sig till aktiviteter, vårdbesök, sociala sammanhang och service utan att vara beroende av bil eller anhöriga. En väl utbyggd kollektivtrafik behöver dock bestå av flera delar, från regelbundna busslinjer till flexibla lösningar som närtrafik och anropsstyrd kollektivtrafik. Därför är det viktigt att kommunen fortsatt erbjuder seniorkort för äldre och arbetar för en väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik i hela kommunen. Tillsammans skapar dessa möjligheter en rörlighet som minskar risken för isolering, stärker det sociala nätverket och ger förutsättningar för ett aktivt och meningsfullt liv långt upp i åren.

Beredningen föreslår:

- **Hälsofrämjande och förebyggande insatser:**

Att kommunen satsar på insatser som främjar fysisk aktivitet, social delaktighet och psykiskt välbefinnande för att stärka äldres självständighet, livskvalitet och minska risken för ensamhet och ohälsa.

- **Breddat aktivitetsutbud i samverkan:**

Att kommunen i samverkan med kultur- och fritidsverksamheten

samt civilsamhället erbjuder ett varierat utbud av aktiviteter, från lågtröskelalternativ till ideella engagemang, för att fler äldre ska kunna delta utifrån sina intressen och förutsättningar.

- **Friskvård och social gemenskap:**
Att kommunen utvecklar fler förebyggande insatser och stärker samverkan med civilsamhället för att erbjuda meningsfulla sociala sammanhang och minska ensamhet.
- **Samarbete mellan nämnder:**
Att samarbetet mellan socialnämnden och kultur- och fritidsnämnden fördjupas, så att kultur- och fritidsverksamheten får en mer aktiv roll i att planera och genomföra aktiviteter för äldre.
- **Nyanserat åldersperspektiv:**
Att kommunen tydligare skiljer på behov och önskemål hos olika äldregrupper, exempelvis mellan 65- och 85-åringar, för att skapa mer träffsäkra och anpassade aktiviteter och sammanhang.
- **Prova-på-verksamheter:**
Att fler lågtröskelaktiviteter införs för att sänka tröskeln till deltagande, exempelvis genom "prova på"-aktiviteter inom kultur, motion och digitalt lärande.
- **Lunch på mötesplatser:**
Att möjligheten att erbjuda lunch på mötesplatser utreds, både i Falköping stad och i tätorter, som ett sätt att skapa naturliga mötespunkter och minska ensamhet.
- **Stärkt roll för civilsamhället:**
Att kommunen balanserar sitt eget ansvar med civilsamhällets engagemang, bland annat genom nya former av föreningsbidrag och genom att utveckla initiativ som *Agera mera* för att främja äldres delaktighet och engagemang.
- **Tillgång till mötesplatser:**
Att kommunen skapar goda förutsättningar för mötesplatser i hela kommunen genom att erbjuda tillgängliga lokaler för föreningar och organisationer att arrangera sociala aktiviteter i.
- **Resmöjligheter som stärker självständigheten:**
Att kommunen fortsatt erbjuder seniorkort för äldre och verkar för att det ska finnas en väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik i hela kommunen.

En attraktiv arbetsgivare – Nyckeln för äldreomsorgens kompetensförsörjning

För att möta framtidens behov och erbjuda en trygg och kvalitativ äldreomsorg krävs en stabil, engagerad och kompetent personalstyrka.

Därför är det avgörande för Falköpings kommun att vara en attraktiv arbetsgivare med en tydlig strategi för kompetensförsörjning.

Det handlar om att skapa goda förutsättningar för både nya och erfarna medarbetare genom praktikplatser, kompetensutveckling, en god arbetsmiljö och ett meningsfullt värdegrundsarbete. Samtidigt behövs tillräcklig bemanning, rätt kompetensanvändning och möjlighet till inflytande i det dagliga arbetet.

Innovation, digitala verktyg och välfärdsteknik är viktiga delar i att effektivisera arbetet och frigöra tid för omsorg. Genom samverkan inom Vård- och omsorgscollege samt nära samarbete med fackliga organisationer, utbildningsanordnare och andra aktörer kan kommunen också säkerställa att fler utbildas och väljer en framtid inom vård och omsorg.

En framtida äldreomsorg med fortsatt hög kvalitet bygger på engagerade medarbetare som ges möjlighet att växa, utvecklas och bidra med sin kompetens varje dag.

Attraktiv arbetsgivare och kompetensförsörjning inom vård och omsorg

För att säkerställa en hög kvalitet i vård och omsorg är det avgörande att vara en attraktiv arbetsgivare och ha en genomtänkt strategi för kompetensförsörjning. Detta innefattar flera faktorer som praktik, arbetsmiljö, innovation och utveckling samt en likvärdig kvalitet på samtliga boenden.

Nya medarbetare genom praktik

Att skapa vägar in i äldreomsorgsycket är viktigt för att säkerställa en hållbar kompetensförsörjning. En del i detta är att erbjuda elever och blivande medarbetare möjligheten att genomföra prao på olika avdelningar inom vård- och omsorgssektorn. Genom att låta dem få en bred inblick i de olika arbetsuppgifter och specialiserade områden som finns inom äldreomsorgen kan de utveckla en mer nyanserad och helhetsorienterad förståelse för yrket. Praktikperioderna fungerar inte bara som en introduktion till den praktiska verksamheten, utan även som en möjlighet att upptäcka egna intressen och styrkor, vilket i sin tur kan leda till att fler väljer en karriär inom just äldreomsorgen. Samtidigt bidrar en varierad praktikupplevelse till att attrahera en mångfald av personer, vilket stärker arbetslaget och skapar en mer dynamisk och innovativ miljö inom sektorn.

Likvärdig kvalitet och ett levande värdegrundsarbete

En viktig faktor för att ha en hög nöjdhet bland brukarna är att det erbjuds en likvärdig kvalitet inom de olika äldreomsorgsverksamheterna. Detta är något som bland annat uppnås genom ett systematiskt uppföljningsarbete och kontinuerlig utveckling av verksamheten. Därtill behövs ett starkt och levande värdegrundsarbete som genomsyrar all verksamhet och på så vis bidra till en trygg och professionell omsorg för de äldre.

Tillräcklig personaltäthet och rätt kompetensanvändning

En tillräcklig grundbemanning är avgörande för att säkerställa god arbetsmiljö och hög kvalitet i omsorgen. Det är viktigt att medarbetarnas kompetens används på rätt sätt och att det finns en positiv syn på mångfald inom yrkesgrupperna. Genom att låta olika professioner samarbeta effektivt kan verksamheten utvecklas och anpassas efter de äldres behov.

Arbetsmiljö, sammanhållning och samarbete

En god arbetsmiljö, där medarbetarna känner sig delaktiga och har möjlighet att påverka sin arbetssituation, är en viktig faktor för att nå en hög medarbetarnöjdhet och behålla dem i kommunen. Aktivt arbete med sammanhållningen och samarbetet i arbetslagen leder till ökad trivsel och engagemang, vilket i sin tur påverkar omsorgens kvalitet positivt.

Ledarskap som nyckel till kvalitet och engagemang

Ett närvarande och lyhört ledarskap är avgörande för både omsorgens kvalitet och medarbetarnas arbetsmiljö. Cheferna behöver därför ges goda förutsättningar att utvecklas i sitt ledarskap genom ledarskapsutbildningar, mentorskap, kollegiala nätverk och utrymme för reflektion bortom det dagliga arbetet. När cheferna växer i sin roll kan de skapa arbetsplatser präglade av delaktighet, tillit och engagemang. Det stärker trivseln, minskar personalomsättningen och bidrar till en stabil och kompetent äldreomsorg där omsorgstagarnas behov alltid står i centrum.

Innovation och utveckling

För att ligga i framkant är det viktigt att uppmuntra nytänkande och ständigt förbättringsarbete. Genom tillitsbaserad styrning skapas en kultur där medarbetare vågar ta initiativ och bidra till verksamhetens utveckling. Det är även viktigt att involvera medarbetarna i arbetet med användande av välfärdsteknik och att använda akademiska resurser, exempelvis genom samarbete med hälsoteknikcentrum, för att erbjuda utbildningsinsatser inom området.

Teknik som stödjer medarbetarna

Digitala lösningar ska vara ett stöd för medarbetarna och bidra till att frigöra tid för mer värdeskapande arbetsuppgifter. Genom att underlätta det dagliga arbetet kan tekniken öka kvaliteten för de äldre och stärka tryggheten i omsorgen. För att nå dit behöver implementeringen ske genom ett inkluderande arbetssätt där medarbetarna får möjlighet att vara delaktiga, få rätt utbildning och känna trygghet i användningen. När digitala hjälpmedel införs på ett sätt som utgår från verksamhetens behov och medarbetarnas erfarenheter blir de just det, ett hjälpmedel och inte hinder. På så vis kan tekniken bli en naturlig och uppskattad del av arbetsvardagen, som stärker både arbetsmiljö och omsorgens kvalitet.

Vård- och omsorgscollege

Falköping kommun ingår i Vård- och omsorgscollege Södra Skaraborg, tillsammans med Tidaholms kommun. Genom att arbeta med utbildning och kompetensutveckling ska Vård- och omsorgscollege bidra till att det finns

många med rätt kompetens som vill arbeta inom vård och omsorg, både nu och i framtiden.

Metoden som Vård- och omsorgscollege bygger på är certifierad samverkan mellan arbetsgivare, fackliga organisationer och utbildningsanordnare. Samverkan sker på både lokal och regional nivå.

Det är föreningen Vård- och omsorgscollege som certifierar samverkan. Föreningen drivs av fackförbundet Kommunal tillsammans med Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sobona - Kommunala företagens arbetsgivarorganisation, Vårdföretagarna och Fremia. Inom ramen för vård och omsorgscollege arbetar Falköpings kommun till exempel med att marknadsföra yrket, kvalitetssäkra utbildningar inklusive arbetsplatsförlagt lärande, APL, vidareutbildningar, karriärvägar och språkombud. Elever som genomgår en utbildning som är certifierad får ett diplom, som visar att de genomgått en kvalitetssäkrad utbildning.

Beredningen föreslår:

- **Attraktiv arbetsgivare och långsiktig strategi:**
Att Falköpings kommun aktivt stärker sin roll som attraktiv arbetsgivare genom en tydlig strategi för kompetensförsörjning med fokus på arbetsmiljö, utvecklingsmöjligheter, bemanning och inflytande i arbetet.
- **Vägar in i yrket genom praktik:**
Att fler praktikmöjligheter skapas, särskilt för unga och blivande medarbetare, för att öka intresset för äldreomsorgsyrsken, bredda rekryteringsbasen och bidra till en dynamisk och inkluderande arbetsmiljö.
- **Likvärdig kvalitet och värdegrundsarbete:**
Att likvärdig kvalitet säkerställs i samtliga verksamheter genom systematiskt uppföljningsarbete, kontinuerlig utveckling och ett levande värdegrundsarbete som genomsyrar hela äldreomsorgen.
- **Rätt bemanning och kompetensanvändning:**
Att grundbemanningen är tillräcklig och att medarbetarnas kompetens används på rätt sätt, samt att samverkan mellan olika professioner främjas för att bättre möta de äldres behov.
- **God arbetsmiljö och samarbete i team:**
Att medarbetare ges möjlighet att påverka sin arbetssituation och att aktivt arbete bedrivs för att stärka sammanhållning och samarbete i arbetslagen, vilket i sin tur bidrar till trivsel, engagemang och kvalitet i omsorgen.
- **Ledarskap som nyckel till kvalitet och engagemang:**
Att kommunen prioriterar att ge chefer inom äldreomsorgen goda förutsättningar till att utvecklas i sitt ledarskap genom utbildning,

mentorskap och nätverk, för att skapa arbetsplatser präglade av engagemang, tillit och delaktighet.

- **Innovation och tillitsbaserad utveckling:**

Att kommunen främjar nytänkande, tillitsbaserad styrning och involvering av medarbetare i utvecklingsarbete, inklusive utbildningar inom välfärdsteknik i samarbete med t.ex. hälsoteknikcentrum.

- **Teknik som stöd i arbetet:**

Att digitala lösningar används för att underlätta det dagliga arbetet, frigöra tid för omsorg och bidra till ökad kvalitet för äldre.

- **Samverkan inom Vård- och omsorgscollege:**

Att Falköpings kommun fortsatt samverkar med Vård- och omsorgscollege för att kvalitetssäkra utbildningar, stärka kompetensförsörjningen, marknadsföra yrket och utveckla karriärvägar inom äldreomsorgen.

Stöd till anhöriga – en viktig del av äldreomsorgen

Anhörigas insatser är en ovärderlig del av omsorgen om äldre och kommer att förbli en central del även i framtiden. Många äldre får en stor del av sin omsorg av närstående, vilket innebär att anhöriga ofta tar ett stort ansvar. Enligt socialtjänstlagen har kommunen en skyldighet att erbjuda stöd till anhöriga som vårdar en närstående.

I enlighet med äldreomsorgens värdegrund ska anhöriga känna sig trygga och uppskattade i sin roll. Stödet till anhöriga måste vara lättillgängligt, flexibelt, anpassat efter individuella behov och syfta till att stärka deras möjlighet att ge omsorg utan att själva riskera ohälsa eller utmattning. Att ge rätt stöd i rätt tid är avgörande för att både anhöriga och den äldre ska få en god livskvalitet.

Anhörigstödet utmaningar och behov

För att ge ett relevant stöd är det viktigt att identifiera anhörigas behov i ett tidigt skede. Många anhöriga vårdar sina närstående i det egna hemmet och kan uppleva att boendet mer och mer övergår till att fungera som ett vårdboende snarare än ett hem. För att undvika att anhöriga blir utmattade och inte längre orkar ge den omsorg de önskar, behöver stödet vara flexibelt och tillgängligt i rätt tid.

Samtidigt ökar gruppen äldre som lever i ensamhushåll. Det innebär att det är viktigt att tydligt definiera vem som kan betraktas som anhörig – är det en maka/make, ett barn eller en nära vän? Kommunens stöd behöver vara inkluderande och anpassat efter olika situationer där det kan skilja mellan olika äldre hur deras anhörigsituation ser ut.

Ett jämställt anhörigstöd

För att säkerställa att stödet till anhöriga är rättvist och inkluderande är det avgörande att kommunen alltid gör individuella bedömningar, inte generella antaganden, som riskerar att leda till ojämlik behandling mellan kvinnor och män. Samhälleliga och kulturella normer kan påverka hur ansvar fördelas inom familjer, och det finns en risk att kvinnliga anhöriga i högre grad förväntas och själva tar på sig ett större omsorgsansvar än vad manliga anhöriga gör.

Därför behöver kommunen vara medveten om, och aktivt arbeta för att undvika, olika typer av jämställdhetsfällor. Det handlar om att synliggöra osynliga omsorgsroller, våga ställa frågor kring ansvarsfördelning och säkerställa att både kvinnor och män får samma möjligheter till stöd och avlastning. Ett jämställt anhörigstöd är inte bara en rättvisefråga, det är också en förutsättning för att långsiktigt bygga ett socialt hållbart samhälle där ingen anhörig riskerar att ta på sig mer ansvar än vad denne orkar med.

Utveckling av anhörigstödet

För att säkerställa ett lättillgängligt, anpassat och relevant stöd är det angeläget att Falköpings kommun aktivt utvecklar anhörigstödet och kontinuerligt identifierar nya sätt att möta de anhörigas behov. Det innebär att lyssna till de anhörigas erfarenheter, stärka befintliga insatser och skapa flexibla lösningar som kan anpassas efter individuella situationer.

Utöver detta är det viktigt att kommunen regelbundet genomför omvärldsspaning för att dra lärdom av framgångsrika initiativ från andra kommuner och verksamheter. Genom att hålla sig uppdaterad om nya metoder och arbetssätt kan Falköpings kommun säkerställa att anhörigstödet utvecklas i takt med samhällets förändringar och de utmaningar som anhöriga möter. Ett starkt anhörigstöd bidrar inte bara till att underlätta vardagen för dem som vårdar en närstående, utan stärker även kvaliteten i äldreomsorgen som helhet.

Flexibel avlastning genom växelvård och dagverksamhet

En av de viktigaste formerna av avlastning för anhöriga är att erbjuda möjligheter till växelvård och dagverksamhet. Genom dessa insatser ges anhöriga möjlighet till återhämtning och egen vila, vilket är avgörande för att orka med den ofta krävande omsorgsrollen över tid.

Växelvård innebär att den äldre under en period vistas på korttidsboende, vilket ger anhöriga en tillfällig paus samtidigt som den äldre får den omsorg och stimulans som behövs. Dagverksamhet erbjuder social samvaro, aktiviteter och stöd i vardagen, vilket inte bara avlastar anhöriga utan också bidrar till en meningsfull och trygg tillvaro för den äldre.

Genom att säkerställa tillgång till flexibel och behovsanpassad avlastning kan både äldre och deras anhöriga få bättre förutsättningar att hantera vardagen och upprätthålla en hög livskvalitet.

Mötesplatser och socialt stöd

Tillgången till mötesplatser och socialt stöd har en viktig roll att spela för både äldre och deras anhöriga. Regelbundna fikastunder på äldreboenden, där anhöriga kan få en pratstund med sjuksköterskor och vårdpersonal, skapar en trygg och naturlig ingång till att diskutera omsorgsfrågor. Genom dessa möten får anhöriga möjlighet att ställa frågor, få information om vården och diskutera vilka insatser som kan vara aktuella för deras närstående.

Utöver dessa informella möten finns även olika former av organiserat stöd, såsom anhörigrupper, anhörigsamordnare och demenslotsar. Dessa erbjuder inte bara vägledning och praktisk information utan också en möjlighet till erfarenhetsutbyte och gemenskap. Att kunna träffa andra i liknande situationer och dela tankar och erfarenheter kan vara en stor källa till både stöd och styrka.

Genom att satsa på lättillgängliga mötesplatser och strukturerat socialt stöd kan både äldre och anhöriga få det stöd de behöver för att hantera vardagen och känna sig trygga i sin situation.

Information och vägledning

För att alla anhöriga ska känna till vilka olika former av stöd som finns att tillgå är det viktigt med ett proaktivt informationsarbete. Detta kan ske genom reportage i tidningar, deltagande på seniormässor och samverkan med pensionärsföreningar.

Ett enkelt och tillgängligt sätt att göra ”orosanmälningar” är viktigt för att säkerställa att äldre får den omsorg och stöd de behöver. För den som misstänker att en äldre far illa ska det vara lätt att slå larm och fånga upp signaler i tid. Ett tydligt och tryggt anmälningssystem kan förhindra att äldre hamnar i utsatta situationer och säkerställer att de får den hjälp och omsorg de har rätt till.

Vikten av digitalt stöd och utbildning

I ett alltmer digitaliserat samhälle är det avgörande att äldre får det stöd och den vägledning de behöver för att hantera digitala tjänster. För många kan den digitala tekniken kännas svår och komplicerad, och i många fall är det en partner eller en närstående som har haft ansvaret för att sköta det digitala i hemmet. Detta kan innefatta att betala räkningar, boka läkarbesök eller hantera kontakter med myndigheter. Om den personen blir sjuk eller av någon anledning inte längre kan hjälpa till, kan den andre plötsligt stå utan möjlighet att hantera viktiga vardagsärenden.

För att stärka äldres självständighet och trygghet behöver det finnas lättillgängligt och anpassat digitalt stöd. Det kan innebära personlig handledning i hur man använder internetbank, e-hälsotjänster och kommunens digitala service, men även tillgång till enklare digitala lösningar som gör tekniken mer användarvänlig. Genom att erbjuda detta stöd kan fler

äldre känna sig trygga, delaktiga och fortsatt ha kontroll över sin vardag – även när livssituationen förändras.

Stöd vid inflyttning till särskilt boende

När en äldre person flyttar till ett särskilt boende innebär det en stor förändring, inte bara för den äldre utan också för anhöriga. Denna omställning kan väcka både praktiska frågor och känslomässiga utmaningar, särskilt för en maka, make eller annan närstående som tidigare haft en nära omsorgsroll.

För att underlätta omställningen för den anhörige är det viktigt att den tidigt får en bra information om vilka sociala sammanhang, aktiviteter och stödinsatser som finns tillgängliga. Genom att exempelvis ha introduktionssamtal och erbjuda kontinuerligt stöd kan kommunen bidra till att anhöriga känner sig trygga i den nya situationen. Att aktivt inkludera anhöriga i boendets gemenskap och uppmuntra till deltagande i anhöriggrupper eller andra nätverk kan ge ett viktigt socialt sammanhang och motverka risken för ofrivillig ensamhet.

En välfungerande inflyttningsprocess, där både den äldre och de anhöriga får det stöd de behöver, skapar en positiv start på en ny livssituation och bidrar till ökad trygghet och livskvalitet för alla inblandade.

Uppsökande och inkluderande arbete

Alla anhöriga söker inte själva stöd, vilket gör det nödvändigt att kommunen arbetar aktivt för att nå ut till dem som kan vara i behov av stöd men inte själva tar initiativ. Genom ett uppsökande och inkluderande arbetssätt kan fler anhöriga få tillgång till det stöd och den avlastning de behöver för att orka i sin omsorgsroll.

Ett gott samarbete med frivilligorganisationer, föreningar och civilsamhället skapar fler naturliga kontaktytor där anhöriga kan fånga upp information och vägledning. Det är även viktigt att nå ut till personer med varierande kulturell bakgrund, där omsorgstraditioner och synen på anhörigomsorg kan skilja sig åt. Genom riktad information, exempelvis via språkanpassade material och samverkan med kulturella föreningar, kan fler få kunskap om vilket stöd som finns att tillgå.

Beredningen föreslår:

- **Stärkt stöd till anhöriga som vårdar närstående:**
Att kommunen säkerställer ett lättillgängligt, flexibelt och individanpassat anhörigstöd som stärker anhörigas möjlighet att ge omsorg utan att själva riskera ohälsa eller utmattning.
- **Tidigt identifiera anhörigas behov:**
Att anhörigas behov kartläggs i ett tidigt skede och att stödet anpassas efter olika typer av anhörigrelationer – exempelvis maka/make, barn eller nära vän – för att möta olika livssituationer.

- **Ett jämställt anhörigstöd:**
Att kommunen arbetar aktivt för att undvika ojämlik behandling, synliggöra osynliga omsorgsroller och säkerställa att både kvinnor och män får samma möjlighet till stöd och avlastning.
- **Utveckling och anpassning av anhörigstödet:**
Att kommunen kontinuerligt utvecklar och anpassar anhörigstödet genom dialog med anhöriga, utvärdering av insatser och omvärldsbevakning av framgångsrika arbetssätt.
- **Avlastning genom växelvård och dagverksamhet:**
Att det erbjuds flexibel och behovsanpassad avlastning i form av växelvård och dagverksamhet, vilket ger anhöriga återhämtning och bidrar till en meningsfull vardag för äldre.
- **Mötesplatser och organiserat stöd:**
Att kommunen skapar fler lättillgängliga mötesplatser samt erbjuder organiserat stöd genom exempelvis anhöriggrupper, demenslotsar och samtal med personal för ökad trygghet och gemenskap.
- **Proaktiv information och vägledning:**
Att kommunen stärker sitt informationsarbete via reportage, mässor och samarbeten med pensionärsorganisationer samt förenklar möjligheten att göra orosanmälningar för att skydda äldre i utsatta situationer.
- **Digitalt stöd för ökad självständighet:**
Att äldre ges tillgång till personlig handledning och användarvänlig teknik för att klara av digitala vardagsärenden, särskilt när en tidigare stödperson i hemmet inte längre kan hjälpa till.
- **Stöd vid inflyttning till särskilt boende:**
Att anhöriga får information, introduktionssamtal och stöd vid inflyttning till särskilt boende, samt uppmuntras att delta i gemenskap och anhörignätverk för att underlätta omställningen.
- **Uppsökande och inkluderande arbete:**
Att kommunen aktivt når ut till anhöriga som inte själva söker stöd, bland annat genom samarbete med civilsamhället och kulturföreningar samt genom språkanpassad information.

En åldrande LSS-grupp – en ny form av framtida behov inom äldreomsorgen

Sveriges befolkning åldras, och detta gäller även personer som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Många individer inom LSS har idag nått en ålder där de traditionellt skulle omfattas av äldreomsorgen. Denna utveckling ställer nya krav på kommunerna att erbjuda en äldreomsorg som är anpassad för personer med funktionsnedsättning, vilket skiljer sig från den ordinarie äldreomsorgen.

Särskilda behov hos äldre inom LSS

Personer som åldras inom LSS har ofta komplexa behov som kräver en kombination av kompetenser inom både funktionsnedsättning och geriatrik. Det handlar om att förstå och hantera åldrandets påverkan på redan befintliga funktionsnedsättningar samt att anpassa stöd och service utifrån individens förändrade förutsättningar.

Det finns också behov av att utveckla boendeformer och dagliga verksamheter som är anpassade för äldre inom LSS, där både tillgänglighet och personalens kompetens är avgörande faktorer.

Pågående nationella utredningar

För närvarande pågår flera nationella utredningar som berör LSS och personlig assistans. En av de mest betydelsefulla är utredningen om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans, som presenterades i betänkandet "Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans – Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet" (SOU 2023:9). Utredningen föreslår bland annat att staten, genom Försäkringskassan, ska ha ett samlat ansvar för beslut och finansiering av personlig assistans. Detta kan få konsekvenser för hur stödet till äldre inom LSS organiseras i framtiden.

Försäkringskassan har också fått i uppdrag att undersöka förutsättningarna för att ta över huvudmannaskapet för personlig assistans, med redovisning under våren 2025. Dessutom ska myndigheten redovisa indikatorer för assistansersättning, inklusive analyser utifrån åldersgrupper, även detta under senare delen av maj 2025.

Beredningens ställningstagande

Beredningen för framtidens äldreomsorg har diskuterat frågeställningarna kring en åldrande LSS-grupp och de utmaningar detta innebär för kommunerna. I detta skede har beredningen valt att inte fördjupa sig ytterligare i frågan, med hänvisning till de pågående nationella utredningarna. Det är av vikt att invänta resultaten av dessa utredningar för att kunna fatta välgrundade beslut om hur äldreomsorgen för personer inom LSS bör utvecklas. Det är dock tydligt att en åldrande LSS-grupp kommer att påverka kommunernas ansvar och sättet att organisera äldreomsorgen. Det krävs en anpassning av både boendeformer och medarbetarnas kompetens för att möta dessa individers specifika behov.

Beredningens förslag till beslut

Beredningen föreslår att kommunfullmäktige beslutar om följande beslutspunkter:

- Beredningen för framtidens äldreomsorg föreslår kommunfullmäktige godkänna rapporten samt att förklara beredningens arbete slutfört.
- Beredningen för framtidens äldreomsorg föreslår kommunfullmäktige besluta att i enlighet med rapportens förslag anta övergripande vision, inriktning och värdegrund för äldreomsorgen i Falköpings kommun.
- Beredningen för framtidens äldreomsorg föreslår kommunfullmäktige besluta att ge socialnämnden i uppdrag att utifrån rapportens intentioner, slutsatser och förslag ta fram en äldreomsorgsplan för Falköpings kommun. Äldreomsorgsplanen ska fastställas av socialnämnden under år 2026.
- Beredningen för framtidens äldreomsorg föreslår att kommunfullmäktige ger socialnämnden i uppdrag att utifrån de olika områden i rapporten ta fram förslag på genomförande och tidsplan som en del av äldreomsorgsplanen.